

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

- ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ
- ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ
- ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1971

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

17084

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

Σύμφωνα (1970)
17
Σύμφωνα (1970)
Πρόσκληση κατάθεσης

18-19
μολύβι / 20
Λοβάν / 20
αράβια / 20
διδάσκων / 20
διδάσκων / 20
σοφιστής / 20

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1971

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Περί ρητορικής.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις των ἐντέχνως καὶ ζωηρῶς τόσον, ὥστε νὰ συγκινοῦν τοὺς ἀκροατὰς καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην των.

Τοῦτο ἀπὸ τοὺς παλαιούς χρόνους ἦτο κτῆμα ὀλίγων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολὺ. Τοιοῦτοι ἦσαν παρ' Ὀμήρῳ ὁ Νέστωρ, ὁ Ὀδυσσεὺς κ.λ.π., βραδύτερον δὲ ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Περικλῆς.

Ἡ τοιαύτη ἰκανότης λέγεται **ἐμφυτος εὐγλωττία**. Ταύτην ἔπρεπε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην των. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἶχον τὴν ἐμφυτον εὐγλωττίαν, προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Τοιοιτοτρόπως ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἔντεχνος ρητορική, ἡ **τέχνη τοῦ εὖ λέγειν**. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς Σικελίαν· πρῶτοι δὲ διδάσκαλοι τῆς ρητορικῆς ἦσαν ὁ Κόραξ, ὁ ὅποιος ὤρισεν αὐτὴν, ὅτι εἶναι **πειθοῦς δημιουργός**, καὶ ὁ Γισίας, ὁ ὅποιος συνέταξε **ρητορικὴν τέχνην**. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ρητορική τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ἄλλας γνώσεις ὑπὸ τῶν **σοφιστῶν**.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ἰδίως πολέμου καὶ ἐξῆς, διότι συνετέλουν πολλοὶ λόγοι, ὡς αἱ συχναὶ δίκαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, αἱ πανηγύρεις, αἱ παντὸς εἶδους συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. Ἐνεκα τούτου ἤχμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ τρία εἶδη τοῦ ρητορικοῦ λόγου : τὸ **δικανικὸν** εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ **συμβουλευτικὸν** εἰς τὴν βουλήν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ τὸ **πανηγυρικὸν** ἢ **ἐπιδεικτικὸν** εἰς τὰς ἑορτάς, πανηγύρεις καὶ συγκεντρώσεις.

Μεταξὺ τῶν ἀττικῶν ρητόρων διεκρίθησαν ὁ Λυσίας, ὁ μέγας ρητοροδιδάσκαλος Ἴσοκράτης, ὁ Ἰσαΐος, ὁ Δημοσθένης καὶ ἄλλοι.

Τοὺς ρητορικοὺς λόγους οἱ ρήτορες πρῶτον ἀπήγγελλον καὶ ἔπειτα ἐδημοσίεον ἐπεξεργαζόμενοι καὶ συμπληρώνοντες αὐτούς. Πολλάκις ὅμως δὲν ἀπήγγελλον, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἔγραφον ἢ κατὰ παράκλησιν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας ἄλλων (παραινετικοὶ καὶ δικανικοὶ) ἢ ὡς ρητορικά γυμνάσματα καὶ τοὺς ἐδημοσίεον πρὸς ἀνάγνωσιν.

Β'. Περὶ Ἴσοκράτους.

Βίος τοῦ Ἴσοκράτους. Ὁ Ἴσοκράτης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 436 π.Χ. Οἱ γονεῖς του Θεόδωρος, Ἐρχιεὺς τὸν δῆμον καὶ Ἡδυτῶ, καίτοι ἐκ τῶν μετρίων πολιτῶν, ἦσαν ἀρκετὰ εὐποροὶ καὶ εἶχον ἐργοστάσιον αὐλοποιίας. Ὡς τοιοῦτοι λοιπὸν ἔδωσαν εἰς τὸν υἱὸν των ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ μορφωθῇ τελείως. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ἐγίνε μαθητῆς τῶν σοφιστῶν Γοργίου, Προδίκου καὶ Πρωταγόρου, ἔπειτα δὲ τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὁποῖου ἡ ἠθικὴ διδασκαλία τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν εἰς τὸν νεαρὸν Ἴσοκράτη.

Ἡλικιωθεὶς ἐγίνε ρήτωρ καὶ ἐσκέφθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον πρὸς ἀπόκτησιν δόξης καὶ πρωτείων, τὰ ὁποῖα ἐπεθύμει πολὺ· ἀλλὰ ἡ ἀσθενὴς φωνή του καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀτολμία καὶ δειλία του ἠμπίδιζον αὐτὸν πρὸς τοῦτο· ὡς λογογράφος δέ, θὰ εἶχε μέγιστον ἀντίπαλον τὸν Λυσίαν. Δι' ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ **ρητοροδιδάσκαλος**. Πράγματι ὡς τοιοῦτος ἀπέκτετε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ πρωτεῖα.

Κατ' ἀρχὰς ἴδρυσε ρητορικὴν σχολὴν εἰς Χίον (393 π.Χ.), ἐνθα εἶχεν ἐννέα μαθητάς. Βραδύτερον δὲ ἴδρυσε τοιαύτην εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐμαθήτευσαν οἱ ἄριστοι τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθον ἔξοχοι ἄνδρες, ἱστορικοὶ, ρήτορες, πολιτικοὶ καὶ στρατηγοί. Δικαίως δὲ ὠνομάσθη ἡ σχολὴ του σχολεῖον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, διότι εἰς αὐτὴν ἐμαθήτευσαν ὑπὲρ τοὺς 100 νέοι ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἐπλήρωνον δὲ ὡς δίδακτρα ἕκαστος 1000 δραχμάς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐφοίτων 3 - 4 ἔτη. Ὁ δὲ Κικέρων (De oratore II, 24) λέγει: «ἐκ τοῦ παιδευτηρίου τοῦ Ἴσοκράτους, ὡς ἐκ τοῦ τραϊκοῦ ἵππου, ἔξοχοι μόνον ἐξῆλθον ἄνδρες».

Σύζυγον ἔλαβε τὴν χήραν τοῦ σοφιστοῦ Ἴππίου, τὴν Πλαθάνην·

ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀπέκτησε τέκνα, υἰοθέτησε τὸν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου υἰόν της, τὸν Ἀφαρέα.

Ὡς ἄνθρωπος ἦτο δίκαιος, εἰλικρινῆς καὶ φιλόπατρις. Φρονῶν δὲ ὅτι ὁ Φίλιππος ἦτο ἄξιος ἡγέτης πρὸς πραγματοποίησιν τῆς πολιτικῆς ἐνότητος ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας, ὑπεστήριξε τοῦτον ἐκθύμως· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π.Χ.), λυπηθεὶς διὰ τὴν ταπείνωσιν τῆς πόλεώς του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βοηθήσῃ αὐτήν, ἐζήτησε τὸν θάνατον. Πράγματι δὲ ἐπὶ 14 ἡμέρας μὴ ἐγγίσας τροφήν καὶ ποτὸν ἀπέθανε (338 π.Χ.) εἰς ἡλικίαν 98 ἐτῶν. Ἐτάφη δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἐστήθη Σειρὴν ὡς σύμβολον τῆς ἔλκυστικῆς χάριτος.

Ὁ Ἰσοκράτης ὡς **παιδαγωγὸς** ἐπεδίωκε τὴν μόρφωσιν ἠθικῶν χαρακτῆρων. Τοιαύτη δὲ μόρφωσις ἄγει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἣ ὅποια κατ' αὐτὸν ἐγκρατεία εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀπῆλθε **εὐβουλίαν** (ἤτοι φρόνησιν) καὶ **σωφροσύνην**, ἄνευ τῆς ὁποίας αἱ σπουδαῖ εἶναι ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλεια· ἔπειτα **φιλεργίαν** καὶ **ἐπιμέλειαν**, τῆς ὁποίας ἡ δύναμις εἶναι ἀπιστεύτως μεγάλη· καὶ ὁ εὐφυέστατος πρέπει νὰ εἶναι ἐπιμελής καὶ φίλεργος, διότι ἄλλως εἰς τὸν βίον του θὰ εἶναι δυστυχής. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς φιλεργίας εἶναι ἡ **ἀλυπία**, τὸ κύριον τοῦτο γνώρισμα τῆς εὐδαιμονίας, ὡς ὁ ἴδιος διδάσκει (Εὐαγ. 42): «οἱ ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελούμενοι ἐλάχιστα λυποῦνται». Ὁ Ἰσοκράτης ὡσαύτως ἤθελε τὸν συνδυασμὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως· «ἐμπειρίαν», λέγει (πρὸς Νικοκλ. 35), «μέτιθι καὶ φιλοσοφία· αὕτη μὲν γὰρ τὴν ὁδὸν σοι δείξει, ἡ δὲ ἐμπειρία ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι». Τὴν θεωρίαν ἤθελε μόνον ὡς ὁδηγὸν τῆς ὁδοῦ· διὰ τοῦτο ἐμόρφωσε τὴν διδασκαλίαν του οὕτως, ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ φέρῃ τοὺς ἀκούοντας εἰς ὀρθὴν καὶ βαθεῖαν κρίσιν ἐν τῷ βίῳ. Εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τοῦ Ἡρακλείτου: «πολυμαθὴ νῶον ἔχειν οὐ διδάσκει».

Φέρων πάντοτε τὸν ἑαυτὸν του ὡς παράδειγμα ἐδίδασκεν ὅτι ἕκαστος δέον νὰ σπουδάξῃ σύμφωνα μὲ τὴν κλίσιν καὶ τὰς ἰκανότητάς του, διὰ νὰ γίνωνται ὅλοι τέλειοι εἰς τὸν κλάδον των, διὰ νὰ γίνωνται **προσωπικότητες**. Εἰς τὸν Παναθηναϊκὸν (§ 11) λέγει ὅτι στερούμενος φωνῆς ἰκανῆς καὶ τόλμης ἀπέσχε τῆς πολιτικῆς καὶ ἐπεδόθη «ἐπὶ τὸ φιλο-

σοφείν καὶ πονεῖν καὶ γράφειν, ἃ διανοηθεῖη». Ἔτσι ἔγινε μέγας ρητοροδιδάσκαλος, ἡ ἐνδοξότερα προσωπικότης τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ παιδαγωγική του ἐπέδρασε τὰ μέγιστα εἰς τοὺς μετέπειτα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, διότι αἱ διδασκαλίαι του λύουν τὰ βασικώτερα προβλήματα τῆς νεότητος πάσης ἐποχῆς.

Διὰ τὴν ἀνθρωπιστικὴν του διδασκαλίαν ὁ Ἴσοκράτης παρουσιάζεται ὡς ἀνταγωνιστὴς τῶν σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἐξαιρουμένου, διετέθησαν δυσμενῶς πρὸς αὐτόν.

Ὡς **φιλόσοφος**—καίτοι δὲν ἀνέπτυξεν ἴδιον φιλοσοφικὸν σύστημα—δύναται νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν πρακτικῶν ἠθικῶν φιλοσόφων χάρις εἰς τὰ ἔξοχα ἠθικὰ παραγγέλματα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα του.

Ὁ Ἴσοκράτης ὡς **πολιτικός**. Ὁ Ἴσοκράτης παρακολουθῶν μὲ μεγάλην λύπην πρῶτον μὲν τοὺς ἐμφυλίους πολέμους καὶ τὰς ἀντιζηλίας τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἔπειτα δὲ τὴν ἀνάμειξιν τῶν Περσῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐλληνικῶν πόλεων, τέλος δὲ φοβούμενος τὸν κίνδυνον τῆς ὑποδουλώσεως ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἔπλασε τὸ πολιτικὸν του ἰδεῶδες, τὸ ὅποιον συνοψίζεται εἰς τὰ ἑξῆς : 1) ἔνωσις ὅλων τῶν Ἑλλήνων εἰς μίαν κοινοπολιτείαν, εἰς ἓν ἰσχυρὸν ἐλληνικὸν κράτος· 2) ἐκστρατεία κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν· 3) κατάληψις καὶ ἐξελληνισις τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τῆς διοχετεύσεως πρὸς τὰ ἐκεῖ τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων· καὶ 4) ἐκμετάλλευσις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας ἐκείνης χώρας.

Ὁ Ἴσοκράτης δὲν διανοήθη πρῶτος τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Πρῶτος ὁ τὸν 5' π.Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Πολυκράτης, ὁ ἔξοχος τύραννος τῆς Σάμου, βλέπων ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων κίνδυνον, διανοήθη καὶ ἐπεχείρησε τὴν ἔνωσιν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπειτα ὁ μέγας Περικλῆς τὸν 5' αἰῶνα, συνεχιστὴς τῆς πανελληνίου πολιτικῆς τοῦ Πολυκράτους, ἐπεδίωξε καὶ αὐτὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ πολιτειακὴ ὅμως κατάστασις τοῦ 5' καὶ 4' αἰῶνος ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ δυνατότης πραγματοποιήσεως ἑνὸς τόσο μεγάλου σχεδίου.

Ὁ 4' αἰὼν παρουσιάζεται εὐνοϊκώτερος διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ ἰδεώδους τοῦ ἐθνικωτάτου ρήτορος Ἴσοκράτους. Ἡ ἔνωσις

τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἦτο τότε ἠθικὸν καὶ ἔθνικὸν αἷτημα, τώρα εἶναι καὶ οἰκονομικόν, διότι οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι ἐπέφερον κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναστάτῳσιν τόσον εἰς τὰς πόλεις ὡς κράτη, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἄτομα. Οἱ σοφισταὶ δὲ διδάσκοντες τὸν ἀτομικισμόν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς **πολιτείας** ὡς ἐνότητος. Τὰ ἄτομα ἔχασαν τὴν σύνδεσιν των μετὴν ὁλότητα τῆς **πόλεως**. Ἀφ' ἐτέρου οἱ αὐτοὶ σοφισταὶ διδάσκοντες, ὡς ἄνδρες περιπλανώμενοι, ὅτι πατρίς εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν γεννᾶται τις, ἐνέβαλλον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν των, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ πατρίς περιλαμβάνει τὸν ὅλον ἑλληνικὸν κόσμον. Ἔτσι ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς, εἰς τὸ αἷτημα τῆς δημιουργίας μεγαλύτερας πολιτικῆς ἐνότητος πρὸς ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν ἔθνικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων. Πρόκειται περὶ τῆς **πανελληνίου ιδέας**, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀγωνίζεται ὁ Ἰσοκράτης καθ' ὅλον τὸν βίον του. Χάριν αὐτῆς εἰργάσθη διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς δευτέρας Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας μετὴν προοπτικὴν νὰ περιλάβῃ αὕτη τὰς πλείστας τοῦλάχιστον ἑλληνικὰς πόλεις καὶ νὰ καταστῇ πανελληνίος κοινοπολιτεία, ἐν ἰσχυρὸν κράτος ἑλληνικόν.

Ἄλλὰ τὸν ἀπογοητεύει ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων μετὸς τὸς δημαγωγούς του. Ἡ δημοκρατία τοῦ Εὐβούλου δὲν ἦτο ἡ δημοκρατία τοῦ Περικλέους. Διὰ τοῦτο ἤρρισε νὰ κλονίζεται ἡ πίστις του εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, ἵνα αὕτη, ὡς ἀρχηγός, ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ του ιδεώδους.

Ἀφορμὴν πρὸς τὴν πολιτικὴν στροφὴν τοῦ ρήτορος ἔδωκεν ὁ Εὐαγόρας τῆς Κύπρου, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέφθη, ὅτε περιήρχετο τὰς συμμαχικὰς πόλεις μαζί μετὸν μαθητὴν του, τὸν ἱκανώτατον στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεον. Τόσον δὲ ἐθαύμασε τὸν Εὐαγόραν ὡς ἄρχοντα, ὡς ἰδανικὸν μονάρχην, ὥστε ἐσκέφθη, ὅτι ἕνας τοιοῦτος ἄρχων, μία τοιαύτη προσωπικότης, πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Πανέλληνας κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὁ θαυμασμός του τώρα πρὸς τὰς προσωπικότητας τὸν φέρει πλησιέστερον πρὸς τὸν Φίλιππον. Οὗτος ἦτο εὐγενὴς τὴν καταγωγὴν, διότι κατήγετο ἀπὸ τοὺς Ἡρακλείδας, ἦτο συνετὸς καὶ δίκαιος, ἡγέτης ἐκλεκτός, ἄριστος στρατιωτικὸς μετὸ ἰσχυρὸν στρατόν, καταπλήσσοσα δραστηριότης· οἱ δὲ Μακεδόνες του δὲν ἦσαν μὲν τόσον πολιτισμένοι, ὅσον οἱ Ἀθηναῖοι, ἦσαν ὅμως ἀγνὴ ἑλληνικὴ φυλὴ, ἀξία νὰ μετάρχη τῆς παν-

ελληνίου κινήσεως. "Όλα αυτά ἦσαν χαρακτηριστικὰ ἱκανά, διὰ νὰ διεκδικῆ ὁ Φίλιππος τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ἀπέναντι τοῦ Φιλίππου ὠρθώθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὴν συμμαχίαν τῆς καὶ μὲ τὸν φλογερὸν ρήτορά τῆς Δημοσθένην. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθυμούμενοι τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμίνα δὲν ἤθελον νὰ εἶναι ἄλλος ἡγέτης καὶ νὰ τεθῆ εἰς δευτέραν μοῖραν ἡ πόλις των, ἡ πόλις τοῦ Περικλέους, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ δύο αὐτὰ λίαν ἰσχυρὰ κράτη ἔμελλον νὰ συγκρουσθοῦν. Τὴν κρίσιμον κατάστασιν παρακολουθεῖ ὁ Ἰσοκράτης μὲ ἀγωνίαν γράφει καὶ εὐχεται ἡ εἰρήνη, ἡ Φιλοκράτειος κληθεῖσα, τὴν ὁποίαν ἔκλεισαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος, νὰ εἶναι στερεά, νὰ γίνῃ συμμαχία διαρκῆς ἀπαρχῆ τῆς πανελληνίου ἐνώσεως.

Εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Φιλίππου βλέπει τὸν ἄξιον ἡγέτην τῶν Πανελλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους βλέπει τοὺς ἰσχυροὺς συντελεστάς τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων νίκης. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἐκλείψῃ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ νὰ συνεργασθοῦν ἐν ἰσοτομίᾳ τὰ δύο κράτη, ἡ καταπλήσσοσα δραστηριότης τοῦ Φιλίππου νὰ χρησιμοποιηθῆ πρὸς κατανίκησιν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Ἦθελεν ὁ Ἰσοκράτης ἡγέτην τὸν Φίλιππον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταπεινώσιν τῆς πόλεώς του, τὴν ὁποίαν τόσον ἐκαμάρωνε, τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπα. Ὁ σκοπὸς του πληροῦται τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες πραγματοποιεῖται, ἀλλ' ἡ πόλις του ταπεινοῦται. Ὁ Ἰσοκράτης εἶχε διαγνώσει καλύτερον ἀπὸ τὸν Δημοσθένη τὴν πολιτικὴν κατάστασιν.

Ὁ Ἰσοκράτης ὡς ρητοροδιδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς. Ὁ Ἰσοκράτης ἐδίδασκε τὴν ρητορικὴν ὄχι μόνον θεωρητικῶς, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς διὰ γυμνασμάτων· ἐλάμβανε δὲ συνήθως τὰ θέματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας τὰ συμφέροντα ἐνέπνεον αὐτόν.

Θεωρῶν τὴν ρητορικὴν ὄχι ὡς ἀπλοῦν μέσον πειθοῦς, ὡς οἱ ἄλλοι ρήτορες, ἀλλὰ κυρίως ὡς μέσον παιδευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου, προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του ὄχι μόνον ἱκανοὺς εἰς τὸ λέγειν, ἀλλὰ καὶ σπουδαίους κατὰ τὰ ἔθη καὶ χρησίμους εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δὲ ἠδουκίμησεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε πάντες ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον ρητοροδιδάσκαλον.

Ὁ Ἴσοκράτης ἔγραψεν ὑπὲρ τοὺς ἐξήκοντα λόγους, ἐκ τῶν ὁποίων σφύζονται 21, δικανικοί, πανηγυρικοὶ καὶ συμβουλευτικοὶ ἢ πρὸς ἄσκησιν γεγραμμένοι· ἐπίσης σφύζονται ἑννέα ἐπιστολαὶ καὶ ἀποσπάσματα ρητορικῆς τέχνης.

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ ὀ Ἴσοκράτης προτρέπει πανταχοῦ εἰς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ συμβουλεύει τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐνωθοῦν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Ἐνταῦθα ἐρμηνεύονται τρεῖς τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων λόγων τοῦ Ἴσοκράτους. Πλὴν τούτων ὅμως σπουδαῖοι ἐπίσης εἶναι ὁ Πανηγυρικός, Φίλιππος, Ἀρχίδαμος, Ἀρεοπαγιτικός, Βούσιρις, Παναθηναϊκός, Πλαταϊκός, κατὰ Σοφιστῶν, περὶ Ἀντιδόσεως κ.λ.π.

με το βωμό του βίου
 να τα δώσουμε
 να σε δώσουμε ως νίκη
 να είμαστε με το δίκιο
 να αντιστεθούμε στην αδικία του
 γυμνασίου, ή να σου δώσουμε
 αν τα δώσουμε είναι σωστό
 να σου δώσουμε να φέρνουν
 να σου δώσουμε να φέρνουν
 να σου δώσουμε να φέρνουν
 να σου δώσουμε να φέρνουν
 να σου δώσουμε να φέρνουν
 να σου δώσουμε να φέρνουν
 να σου δώσουμε να φέρνουν
 να σου δώσουμε να φέρνουν

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

[Faint handwritten signature]

[Faint mirrored text, likely bleed-through from the reverse side]

Ι. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Εἰσαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι εἶδος παρανευτικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν υἱὸν τοῦ ἐν Κύπρῳ ἀποθανόντος φίλου του Ἰππονίκου. Ἀπευθύνει δηλ. πρὸς τὸν Δημόνικον συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ζῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἔχουν αὐταὶ γενικὸν χαρακτήρα, καίτοι μεταχειρίζεται μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Δημόνικου, εἶναι πολὺ ὠφέλιμοι διὰ πάντα νέον, καθόσον εἶναι ἀρισταὶ ὑποδείξεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Περὶ τοῦ Ἰππονίκου τίποτε δὲν γνωρίζομεν, καίτοι τινὲς διδάσκουν, ὅτι ἦτο βασιλεὺς εἰς τινα πόλιν τῆς Κύπρου.

(α΄) Ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὐρή- 1
σομεν τὰς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ τὰς τῶν φαύλων δι-
ανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλ-
λήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τι-
μῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν
φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπου-
δαίων φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξάλειψαιεν· ἡγούμενος οὖν 2
πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιοιούμενους
τῶν σπουδαίων ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλ-
κά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς
εὐνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππονίκον συνηθείας· πρέπει
γὰρ τοὺς παῖδας ὡσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς
πατρικῆς κληρονομεῖν. (β΄) Ὅρῳ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλ- 3
λαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ
μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχει-
ρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας
ἐπανορθῶ. Ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προ- 4
τρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦ-

σιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἦθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσιν, τοσοῦτω μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

- 5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὐρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν· ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτῆμα σε-
- 6 μνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ βραθυμῖα παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· βῶμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἀνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε,
- 7 ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῆ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν
- 8 ὄκνον φόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἠγουμένη. Πᾶσι δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστὶν ἕκ τε τῶν Ἡρακλέους ἄθλων καὶ τῶν Θησεύς ἔργων, οἷς ἢ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικούτου εὐδοξίας χαρακτηρᾶ τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.
- 9 (γ') Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι λεγομένων· οὐ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ βραθυμῶν διετέ-

λεσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενε. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα, ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος· οὐδὲ ταπεινῶς διώκει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας· ἠγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑταιρίαν πολλῶν κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπον γένους καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης· ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς Ἰππονίκου φύσεως νῦν ἐξενηνόχασεν, πρὸς ὃν δεῖ ζῆν σ' ὡσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἠγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γιγνόμενον· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζῶν, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων· ἠγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστάς ἀσχεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐνάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασι. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον· τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὐξέσθαι πέφυκε· διόπερ ἐγὼ σοὶ πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἂν μοι δοκεῖς ἐπιτηδεύματων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μόνον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον αἰ μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, 14

οἷους ἂν εὐξαιὸ περι σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.
 "Ἄσκει τῶν περι τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην
 ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἂν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις
 τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μῆτε γέλωτα προπετῆ στέργε
 μῆτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ
 15 δὲ μανικόν. "Ἄ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μὴδὲ λέγειν εἶναι
 καλόν. "Ἐθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐ-
 κεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις.
 Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν [κόσμον] αἰσχύνῃν, δικαιο-
 σύνην, σωφροσύνην· τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κοσμεῖσθαι τὸ
 16 τῶν νεωτέρων ἦθος. Μηδέποτε μὴδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλιψε
 λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σεαυτῷ συνειδήσεις. Τοὺς
 μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου,
 τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρ-
 17 ψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον.
 Εὐλάβου τὰς διαβολὰς, κἄν ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν
 μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. "Ἄ-
 παντα δόκει ποιεῖν ὡς μὴδὲνα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα
 κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσει. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίῃς, εἰ φαί-
 νοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτι-
 18 μῆς. "Ἐὰν ἦς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. "Ἄ μὲν ἐπίστασαι,
 ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσ-
 λάμβανε ταῖς ἐπιστήμαϊς· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα
 χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν
 φίλων μὴ λαβεῖν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν
 τῶν λόγων φιληκοῖαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς
 19 εὐρημένα συμβήσεται σοι βραδίως μανθάνειν. Ἡγοῦ τῶν ἀκου-
 σμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι κτημάτων κρείττω· τὰ μὲν γὰρ
 ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σο-
 φία γὰρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν
 ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλο-

μένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ 20 γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ λόγῳ δ' εὐπροσήγορος· ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκειῶς ἐντυγχάνειν. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἀπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσει, τοῖς δὲ φίλος γενήσει. Τὰς ἐντεῦξεις μὴ ποιοῦ πυκνάς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακράς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων. Ἰ) Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐ- 21 κουσίοις, ὅπως ἂν δύνη καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης· ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις, τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὡς περ ἂν πρὸς ἑαυτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσεως, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὦν ὑπομιμνήσκῃς. Μᾶλλον τήρει τὰς 22 τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὄρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. Προσῆκει ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὡς περ τοῖς χρηστοῖς πιστεῦειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σί τε τῷ λέγοντι κακείνοις τοῖς ἀκούουσιν. Ὁρῶν ἐπαχτὸν προσδέ- 23 χου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχροῦς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασφύζων. Ἐνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὁμόσης, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

24 Μηδένα φίλον ποιού, πρὶν ἂν ἐξετάσης, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σέ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἐταίρους μεταλλάττειν. Μῆτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μῆτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἐταίρων θέλε. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι

25 προσποιῆ. Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχῶν μὲν γὰρ οὐδὲν βλάβησει, τυχῶν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διακινηθῶμεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελ-

26 τος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς. Ὅμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων ἠττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἐταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθον-

27 ται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μένησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλοκάλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περιεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσιν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μὲν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις

28 ἵππον κτήσαιο καλὸν κακῶς ἵππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσιν οὐσίαν δυοῖν ἐ-

νεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῆσαι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλῳ
σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μη-
δὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ
παρόντα, ζῆτει δὲ τὰ βέλτιστα. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· 29
κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποί-
ει· καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομέ-
νη. Κακοὺς εὖ ποιῶν ὅμοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σι-
τίζουσιν· ἐκεῖνά τε γὰρ τοὺς δίδοντας ὥσπερ τοὺς τυχόντας
ὕλακτοῦσιν οἱ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας ὥσπερ τοὺς βλάπτον-
τας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶν- 30
τας· ἀμφοτέρω γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦ-
σιν. Ἐὰν ἀποδέχηται τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαρι-
ζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθα-
νομένους. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ
σεμνός· τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦ-
λοι καρτερήσειαν, τὸν δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡ-
δέως ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύσερις ὧν μηδὲ 31
δυσάρεστος μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνομος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν
πλησιάζοντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργι-
ζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἶκων, πε-
παυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα
σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ
γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως
χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μὲν, ἀηδῶς
δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὧν, βαρὺ γὰρ, μη- 32
δὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ
τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἐὰν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρὸς,
ἐξανίστασο πρὸ μέθης· ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπ' οἴνου διαφθαρεῖ,
ταῦτά πάσχει τοῖς ἄρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβαλοῦσιν.
ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυνού-
των ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας.
Ἄθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγάλῳ ψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμ-

33 μέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν το-
σοῦτω μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν
ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μό-
νη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ὧν τοῖς
λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδωσαν.
Οὓς ἂν βούλη ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθὸν τι λέγε περὶ αὐτῶν
πρὸς τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἀρχὴ γὰρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔ-
χθρας δὲ ψόγος.

34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν
μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν
διάγνωσιν. Βουλευοῦ μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δό-
ξαντα. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν,
παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνη παρρησιά-
σασθαι, βούλη δὲ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς
λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γὰρ τὴν ἐκεί-
νων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.

35 Ὅταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλης τινὲ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκό-
πει πρῶτον πῶς τὰ ἑαυτοῦ διψήσῃ· ὁ γὰρ κακῶς διανοη-
θεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλευέσεται περὶ τῶν
ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλευέσθαι παροξυνθείης,
εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψεις· καὶ γὰρ
τῆς ὑγείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς

36 ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων
ἦθη καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς
ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν, ὥστε σοι συμβήσεται παρὰ τε τῷ
πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὐνοίαν βε-
βαιωτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασι-
λέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων
τρόπον. Ὡσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλή-
θος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν

37 βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ
χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη,

σοι τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπλ-
λάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρη-
μάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ
πράγματι μήτε παρίστασο μήτε συνηγόρει· δόξεις γὰρ καὶ
αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοη-
θῆς. Παρασκευάζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχου 38
δὲ τὸ ἴσον ἔχων, ἵνα δοκῆς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι'
ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν
ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσοῦτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημά-
των, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἢ δὲ καὶ τελευτήσασι
δόξαν παρασκευάζει, κἀκείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστι,
τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Μηδένα ζήλου 39
τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς με-
τὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδικῶν εἰ μη-
δὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερ-
έχουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ 40
τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς
ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τῷ σώματι μὲν εἶναι
φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνη
τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ τι 41
ἂν μέλλης ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γὰρ ἢ
γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Δύο ποιοῦ καιροῦς τοῦ λέγειν,
ἢ περὶ ὧν οἴσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· ἐν τού-
τοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις
ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ 42
οὔτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρῆς οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε
μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ
τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἐτέ-
ροις ὧν κατὰ δῆλος· ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις
ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανεράν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλ- 43
λον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν

φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ
ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν
δέ ποτέ σοι συμβῆῖ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σω-
τηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦς φήμης· τὸ
μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἢ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ
καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἢ φύσις ἀπένειμεν.

44 (ε΄) Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ πολλά τῶν εἰρημένων οὐ πρέ-
πει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο
διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα
τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλον-
τος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γὰρ τούτων
χρείαν ῥαδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλευόντα
χαλεπῶς εὐρήσεις· ὅπως οὖν μὴ παρ' ἐτέρου τὰ λοιπὰ ζητῆς,
ἀλλ' ἐντεῦθεν ὡσπερ ἐκ ταμείου προσφέρης, φήθηθαι δεῖν μη-
δὲν παραλιπεῖν, ὧν ἔχω σοι συμβουλευεῖν.

45 Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτομι
τῆς δόξης, ἧς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς
πλείστους εὐρήσομεν ὡσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον
ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συν-
εξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ
νομίζω τούναντιον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίω χρώμενος τῇ
περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα
πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ
46 τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. Μάλιστα δ' ἂν παρο-
ξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ
τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ
τῷ ῥαθυμεῖν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν εὐθύς αἰ λῦπαι ταῖς
ἡδοναῖς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ
σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρι-
47 νεῖς καὶ βεβαιωτέρας ἀποδίδωσι· κάκει μὲν πρότερον ἡσθόντες
ὑστερον ἐλυπήθησαν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς
ἔχομεν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύ-

ομεν, ὡς τῆς τελευταῖης αἰσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν. (ς') Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τοῖς 48 μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν· εὐθύς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας· πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδο- 49 μένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττομένους φαύλους εἶναι φήσομεν. Δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς 50 τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κάκεινους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς δεῖ παρα- 51 δείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν· ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν 52 ὀρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γὰρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Εἰσαγωγῆ. "Ὅπως ὁ πρὸς Δημόνικον εἶναι συμβουλευτικός, οὕτω καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα. Ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν περιέχει συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας χρησίμους διὰ πάντα ἄνθρωπον, οὗτος δέ, περιέχων συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Νικοκλῆς πρέπει νὰ ἄρχῃ, εἶναι χρήσιμος διὰ τοὺς ἄρχοντας.

Πρὸς τὸν αὐτὸν Νικοκλέα ἀπέστειλεν ὁ Ἰσοκράτης δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Ἐδαγόρας)· καὶ ὁ μὲν ἐπιγραφόμενος Νικ ο κ λ ῆ ς εἶναι συμβουλευτικός πρὸς τοὺς Σαλαμίνιους, ἵνα ὑπακούουν εἰς τὸν βασιλέα των, ὁ δὲ Ἐ ὑ α γ ὄ ρ α ς εἶναι ἐγκώμιον τοῦ πατρὸς τοῦ Ἐδαγόρου.

- 1 (α') Οἱ μὲν εἰωθότες, ὧ Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῶν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν
- 2 ὁμολογούντων καπηλεύειν· ἡγησάμην δ' ἂν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεάν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοὶ τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθεῖν ὀρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος καὶ τίνων [ἔργων] ἀπεχόμενος ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικήσῃς. Τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλευέσθαι
- 3 τὴν ἡμέραν. Ἐπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερώς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπληῆξαι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστ'
- 4 ἐξ ἀπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. Τοῖς

δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὐς ἔδει παιδεύ-
εσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶ-
σιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ πλείστοι τῶν ἀνθρώ-
πων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὀμιλοῦ-
σι. Καὶ γὰρ τοὶ κύριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ
πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς
ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν
ἐστὶν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιει-
κῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννεύοντων· ὅταν μὲν γὰρ ⁵
ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλοῦτους καὶ τὰς δυνα-
στείας, ἰσοθέους ἅπαντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄν-
τας· ἐπειδὴν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους,
καὶ διεξιόντες ὀρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα χρῆν διεφθαρ-
μένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμέ-
νους, τοῖς δ' ἀμφοτέρωθεν ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν ὀπωσοῦν
ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν
ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. Ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ ⁶
τῆς παραχῆς αἰτίον ἐστὶν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱερωσύνην
παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμά-
των μέγιστόν ἐστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

(β') Καθ' ἐκάστην μὲν οὖν τὴν πράξιν, ἐξ ὧν ἂν τις μά-
λιστα δύναίτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυ-
λάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν αἰετῶν παρόντων ἔργων
ἐστὶ συμβουλευεῖν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρῆ
στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελ-
θεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέ- ⁷
σεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν
μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων
ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς
προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπι-
δειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν·

- 8 οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις· οἱ μὲν γὰρ τοὺς ιδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνον ὠφελούσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὀνήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.
- 9 (γ') Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν· ἂν γὰρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν. Οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογήσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάττειν καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιήσαι· τὰ γὰρ ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην τούτων ἕνεκα
- 10 πρακτέον ἐστί. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ βραθυμεῖν μηδ' ἀμελεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακρίσονται τῶν ἄλλων· δέδεικται γάρ, ὅτι τοιαύτας τὰς βασιλείας
- 11 ἔξουσιν, οἷας περ ἂν τὰς αὐτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. Ὡστ' οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν ὡς τοῖς βασιλεύουσι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν· ἅπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις οὐδ' ἐν μέρος τιθέασιν τούτων τῶν ἄθλων, περὶ ὧν ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν.
- (δ') Ὡς ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως, ὅσον περ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίγνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μηδὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὐρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς

ἀρετὴν ὠφελήσασιν, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐπιμελείας μάλιστα δυναμένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν, 13 οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ἂν δύνη, μεταπέμπο, καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατῆς γίγνου, τῶν δὲ μαθητῆς, καὶ παρασχεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτὴν, τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστὴν. Διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων τάχιστ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσονται. Μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν 14 ἡγήσαιο τοὺς χεῖρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅσα γὰρ ἂν ἐρρωμενεστέρωσ τὴν τῶν ἄλλων ἀνοιαν ἀτιμάσης, τοσοῦτω μᾶλλον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

(ε') Ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι 15 τῶν δεόντων ποιήσῃ, πρὸς δὲ τούτοις φιλόπρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὔτε γὰρ ἵππων οὔτε κυνῶν οὔτ' ἀνδρῶν οὔτ' ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν, ἂν μὴ τις χαίρη τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτω 16 σοι τοῦ πλήθους καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν, γινώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. Καλῶς δὲ δημαγωγῆσεις, ἂν μὴθ' ὑβρίζῃ τὸν ὄχλον ἕξ μὴθ' ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ σκοπῆς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἔξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστίν.

(ς') Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει 17 καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὐρετῆς γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μὴ, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλ-

- λοισ ὀρθῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις οἴτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιούσι· ταῦτα γὰρ
- 18 ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσι. Τὰς κρίσεις ποιῶν περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς χάριν μηδ' ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' αἰεὶ ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν γίνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους. Οἶκει τὴν πόλιν ὁμοίως ὥσπερ τὸν πατρῶον οἶκον ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἔν' εὐδοκιμῆς ἅμα καὶ διαρκῆς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσο μηδ' ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθύς ἀφανιζομένων ἀλλ' ἐν τε τοῖς προειρημένοις καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιννομένοις πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.
- 20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιεῖ μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν, ἡγοῦ δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἂν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιοτάτον σαυτὸν παρέχῃς· μᾶλλον γὰρ ἐλπίς τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. (Ζ') Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς [τῶν φίλων] τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δ' ἀληθείαις αὐταῖς
- 21 τοὺς εὐνουστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τὴν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὐνοϊαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ σφῆξιν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἂν τις δύναιτο. Κήδου τῶν οἴκων τῶν πολιτικῶν καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δαπανῶντας ἀπὸ

τῶν σῶν ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἅπαντὰ γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκειᾶ τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί. Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω 22 φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὄρκους. Ἄπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν παρέχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ πειοῦ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιούντας· τιμῶν γὰρ τοὺς τοιοῦτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς 23 πολλοὺς φόβους ἐξαίρει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾗ. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδὲν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρῶτος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων.

Ἄρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρα 24 κολάζειν ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἄμεινον αὐτῶν σὲ βουλευέσθαι. Πολεμικὸς μὲν ἴσθι ταῖς ἐπιστήμας καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. Οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς ἑαυτὸν ἀξιώσεις. Φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ 25 ὧν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. Μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους, οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς 26 μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρουσίᾳ χρησαμένους καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἂν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων καὶ κακίας ἄρξης, ἀλλ' ἂν τοιοῦτος ὧν, οἷον χρή, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ

παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.

- 27 (η΄) Φίλους κτῶ μὴ πάντα τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μὴδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιούσιν τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδώς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοὶ πλησιάσαντες ὁμοίον σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιούσιν. Τοιούτους ἐπίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς
- 28 αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι. Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅτι ἀνλέγῃς ἢ ποιῆς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονούσιν, ἵνα, περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῆς, ἔχῃς τοὺς συνοδοκίμασόντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνη κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ'εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς τε λέγοντας, ὁποῖοί τινές εἰσι, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἷσπερ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.
- 29 Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἤττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἂν μηδεμιᾶ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῆ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτὸς τ' ἐπιδώσεις καὶ
- 30 τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. (θ΄) Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἀ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατὸν ἐστίν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερωῦ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι. Λάνθανε μὲν, ἦν ἐπὶ τῷ σοι συμβῆ τῶν φαύλων χαίρειν, ἐνδείκνυσσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν
- 31 ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ

τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γι-
γνώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἤθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχου-
σι. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἂν τοὺς ἄρχο-
μένους ὀρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους
διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ ³²
πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἢ δ'
ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων
οὐκ ὠνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δ' οὐχ
οἶόν τ' ἄλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ἐν ταῖς
ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρή
τοὺς βασιλεύοντας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἔν' οἱ μὲν
ὀρῶντες διὰ τὴν ὕψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ
δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βίωμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνῶ-
μην ἔχωσιν. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ καὶ ³³
τὰς πράξεις, ἔν' ὡς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτῃς. Κρά-
τιστον μὲν γὰρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ
δυσκαταμαθῆτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἰροῦ καὶ μὴ πλεονά-
ζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερ-
βολαῖς ἔνεσιν. (1') Ἀστείος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν ³⁴
γὰρ τῆ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει.
Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἔστί τῶν προσταγμάτων· εὐ-
ρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμννομένους ψυχροὺς
ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι ταπεινοὺς φαινο-
μένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις ταύταις,
τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέρᾳ προσοῦσαν διαφεύγειν. "Ὅτι ἂν ³⁵
ἀκριβῶσαι βουλευθῆς, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασι-
λέας, ἐμπειρία μέτιθι καὶ φιλοσοφία· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν
τὰς ὁδοὺς σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι
δύνασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ιδιώ-
ταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἂν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς,

- 36 ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλευέσει. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τινὰς ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσι. Βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῶ καὶ τῇ πόλει
- 37 διαφυλάττειν ἣν δ' ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἰροῦ τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχροῶς. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας καὶ φρόντιζ', ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης πράξεις. (ια') Μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅπασαν ἅμα διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς
- 38 ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. "Ἄττ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. Ὦν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις." Ἀ τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἂν συμβουλευέσῃς, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν
- 39 ἀξίου. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζῆτει βελτίῳ τούτων. Σοφοὺς νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν
- 40 ἐπισταμένους. (ιβ') Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ πολλά τῶν λεγομένων ἐστίν, ἃ καὶ σὺ γινώσκεις. Οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσοῦτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἑτέρους ποιοῦντας ἐοράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηθεύοντες. Ἄλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρῆ
- 41 τούτοις [τῶν ἐπιτηδευμάτων] ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς

οὔτε παράδοξον οὔτ' ἄπιστον οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων εὐ-
δὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἠγεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, ὃς ἂν
τῶν δισπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι πλεῖ-
στα δυνηθῆ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. Ἐπεὶ κάκεῖνό 42
μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλευόντα καὶ τῶν ποιημάτων
καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν,
οὐ μὴν ἡδιστά γ' αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὑπὲρ πρὸς
τοὺς νουθετοῦντας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν, πλησιάζειν
δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέ-
πουσι. Σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνι- 43
δος καὶ Φωκυλίδου ποιήσιν· καὶ γὰρ ταύτους φασι μὲν ἀρί-
στους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, ταῦ-
τα δὲ λέγοντες αἰροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις
μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. Ἐπι δ' εἰ τις ἐκλέξειε τῶν 44
προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖ-
νοι μάλιστ' ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διαπε-
θεῖεν· ἡδίων γὰρ ἂν κωμωδίας τῆς φαυλοστάτης ἢ τῶν οὔτω
τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσειαν. (ΙΥ') Καὶ τί δεῖ καθ' ἐν 45
λέγοντα διατρίβειν· ὅπως γὰρ εἰ θέλομεν σκοπεῖν τὰς φύ-
σεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὐρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε
τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευ-
μάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις
οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν
ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας
καρτερικοὺς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦν- 46
τας· ὥστε πῶς ἂν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραινῶν ἢ διδάσκων ἢ
χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθο-
νοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἠγούνται τοὺς νοῦν
οὐκ ἔχοντας, οὔτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγου-
σιν, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἴσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν
περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων

διαλεγόμενοι, βούλονται δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέψασθαι περὶ τίνος τῶν ἀναγκάων· εὐροί δ' ἂν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις ἢ λαιδοροῦντας ἢ λαιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλομένους ἀλλ' εὐχομένους. Λέγω δ' οὐ καθ' ἅπαντων ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων. Ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμίλλας ψυχαγωγοῦνται. Διὸ καὶ τὴν Ὀμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώτους εὐρόντας τραγωδίαν ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. Ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τοὺς τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησεν, ὥστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. Τοιούτων οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκρωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλευεῖν ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἷς ὀρῶσι τοὺς ὄχλους μάλιστα χείροντας.

50 (ιδ') Ταῦτα δὲ διήλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἓνα τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μὴδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μὴδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ περὶ μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες καὶ φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἐκάστου τούτων

φαίνεσθαι βουλευέσθαι δυνάμενον. Χρή τοίνυν ἀφέμενον τῶν 52
ἀμφισβητούμενων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμβάνειν αὐ-
τῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν
συμβουλευόντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων
λέγοντας. Καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γινώσκοντας τῶν δεόντων
ἀποδοκίμαζε· δῆλον γάρ, ὡς ὁ μηδὲν ὄν αὐτὸς χρήσιμος οὐδ'
ἂν ἄλλον φρήνιμον ποιήσῃ· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυ- 53
ναμένους ὁρᾷν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θε-
ράπευε, γινώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατος καὶ θε-
τυραννικώτατος ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν· ἡγοῦ δὲ τού-
τους μεγίστην σοὶ ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἂν τὴν διά-
νοιαν τὴν σὴν πλεῖστ' ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν.

(ΙΕ') Ἐγὼ μὲν οὖν ἂν τε γινώσκω παρήνεκα καὶ τιμῶ σε 54
τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος. Βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους,
ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοὶ δωρεάς,
ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ
παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς κἂν σφόδρα χρῆ
καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπῃς οὐ κατατρίψῃς, ἀλλὰ μεί-
ζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Εἰσαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος χαρακτηρίζεται ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Ἰσοκράτους (§§ 8 καὶ 11) ὡς ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς ἐξύμνησιν τῆς ἀρετῆς ἀποθανόντος συγχρόνου ἀνδρὸς διὰ πανηγυρικοῦ λόγου. Ὑπόθεσις τοῦ παρόντος λόγου εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμίνας τῆς Κύπρου Εὐαγόρας (405 - 375 π.Χ.). Οὗτος ἐγεννήθη μακρὰν τῆς Σαλαμίνας, διότι τὴν ἀρχὴν κατεῖχε τότε ἄρπαξ τις ἐλθὼν ἐκ Φοινίκης. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἦλθεν εἰς ἡλικίαν, κατέβαλε τὸν τύραννον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του (405 π.Χ.). Ἀμέσως τότε ἐφρόντισε νὰ προαγάγῃ τὴν πόλιν· ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία ἐνεπυκνώθησαν, ἡ δὲ ἐκ τούτων οἰκονομικὴ εὐπορία ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγόραν νὰ προαγάγῃ καὶ τὰ στρατιωτικά. Τόσον δὲ ἰσχυρὸς ἔγινεν, ὥστε τὸ 396 π.Χ., ἐπωφελοῦμενος ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ ὑπαγάγῃ ὅλην τὴν Κύπρον εἰς τὸ κράτος του. Πράγματι ἐντὸς ὀλίγου ὄχι μόνον ἡ Κύπρος ἀλλὰ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης ὑπήκουον εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ ἐπῆλθεν ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κύπρος ὑπήγετο εἰς τὸν βασιλεῖα τῶν Περσῶν (387 π.Χ.). Ὁ Εὐαγόρας ὅμως δὲν ἀναγνωρίζει αὐτὴν· διὰ τοῦτο ἐξεργάσθη πόλεμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Περσῶν. Κατ' ἀρχὰς ὁ Εὐαγόρας ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ κατόπι ἐπολιορκήθη εἰς τὴν Σαλαμίνα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως Ὀρόντα καὶ Τιριβάζου. Ὁ Εὐαγόρας ἀντέστη ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτυχε νὰ εἰρηνεύσῃ ὡς ἴσος μὲ τὸν μέγαν βασιλεῖα, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ διατηρήσῃ μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ ὅλας τὰς κτήσεις του. Ἡ διὰ τοὺς Πέρσας αἰσχρὰ αὕτη συνθήκη ἔγινε τὸ 385 π.Χ.

Δέκα ἔτη βραδύτερον, ἤτοι τὸ 375 π.Χ., ἐδολοφονήθη ὑπὸ τινος δούλου του, διεδέχθη δὲ αὐτόν ὁ υἱὸς του Νικοκλῆς, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμῶν νὰ τιμίσῃ τὸν πατέρα του προέτρεψε τὸν Ἰσοκράτη νὰ γράψῃ τὸ ἐπικηδεῖον τοῦτο ἐγκώμιον.

1 (α') Ὁρῶν, ὦ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πα-

τὸς οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ ἰσοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἴππων τε καὶ τριήρων ἀμίλλαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ὑπερβολήν, ἡγησάμην Εὐαγόραν, εἴ τις ἐστὶν αἰσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὐμενῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὄρωντα τὴν γε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι πλείω χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, εἴ τις δυνηθεῖ περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελθεῖν τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων· εὐρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιῶντας, ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. Αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ πλοῦτου σημεῖόν εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμότερους κατέστησαν· ὁ δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀείμνηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

(β') Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' αὐτῶν ἀνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἱ τε δυνάμενοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἐχρῶντο περὶ αὐτῶν, οἱ τε νεώτεροι φιλοτιμότερως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογῆσονται μᾶλλον ὢν ἂν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. Νῦν δὲ τίς οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν, ὅταν ὄρῃ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὕμνουμένους καὶ τραγωδουμένους, αὐτὸν δὲ προειδῆ, μηδ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιοθησόμενον; τούτων δ' αἰ-

τιος ὁ φθόνος, ὃ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν· οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν, ὥσθ' ἥδιον ἂν εὐλογομένων ἀκούοιεν, οὐς οὐκ ἴσασι εἰ γεγόνασιν, ἢ τούτων, ὑφ' ὧν εὖ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν. Οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν, περὶ ὧν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἴσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας αἰεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἔχόντων.

8 (γ') Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπὸν ἐστίν, ὃ μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. Σημεῖον δὲ μέγιστον περὶ μὲν γὰρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, περὶ δὲ τῶν τοιούτων
9 οὐδεὶς πάποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησε. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην· τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γὰρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἷόν τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζομένους οἷς ἂν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀλλὰ
10 πᾶσι τοῖς εἶδεσι διαποικιῖλαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ῥυθμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν, οἱ δ' οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὥστ' ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχη κακῶς, ὅμως αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίας ψυχαγωγοῦσι
11 τοὺς ἀκούοντας. Γνωίη δ' ἂν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν.

ἦν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπη, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης, ἣς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. Ὅμως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτοῦσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἀλλὰ ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν μηδὲν χειρόν τῶν ἐν ταῖς ᾠδαῖς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐαγόρου καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ μὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων οὐδὲν καταδεέστερον αὐτὸν ἐκείνων παρέσχεν. Ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμιθέων εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν οὐκ ἐστὶν ὅστις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὐρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας, οὗτοι δ' ἅπαντες ὀνομαστότατοι τῶν καθ' αὐτοὺς γεγονάσι.

(ε') Τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἕκγονος, τοῦ δὲ γένους τοῦ Τευκρινῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἑλλησι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφθαρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλλεν, ἦλθον οἱ προεστώτες τῶν πόλεων ἰκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστα ἂν εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν. Σωθέντες δὲ καὶ τυχόντες ὧν ἐδεήθησαν, ἱερὸν ἐν Αἰγίῳ κατεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, οὐπερ ἐκεῖνος ἐποίησατο τὴν εὐχὴν. Καὶ κατ' ἐκεῖνόν τε τὸν χρόνον, ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διετέλεσεν· ἐπειδὴ τε μετέλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνι καὶ Κόρη μεγίστας τιμὰς ἔχων παρεδρεῦειν ἐκείνοισι. (ς') Τούτου δὲ παῖδες ἦσαν Τελαμών καὶ Πηλεὺς, ὧν ὁ μὲν ἕτερος μεθ' Ἡ-

- ρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος ἀριστείων ἠξιώθη, Πηλεὺς δ' ἔν τε τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ Νηρέως Ὀνητὸς ὦν ἀθανάτῳ συνώκησε, καὶ μόνου τούτου φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον
- 17 ἀσθῆναι. (Ζ') Τοῦτοιν δ' ἑκατέρου, Τελαμῶνος μὲν Αἴας καὶ Τεῦκρος ἐγενέσθην, Πηλέως δ' Ἀχιλλεύς, οἳ μέγιστον καὶ σαφέστατον ἔλεγχον ἔδωσαν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐν ταῖς αὐτῶν πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδ' ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς κατόικουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἑκατέρων ἀθροισθέντων, οὐ-
- 18 δυνὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κινδύνοις Ἀχιλλεύς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἐκεῖνον ἠρίστευσε, Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἄξιος καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γεγόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συνεξεῖλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατόικισεν, ἰ μῶνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, καὶ τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεῦον κατέλιπε.
- 19 (Η') Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρα παρὰ τῶν προγόνων ὑπάρξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς πόλεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ Τεῦκρου τὴν βασιλείαν εἶχον, χρόνῳ δ' ὕστερον ἀφικόμενος ἐκ Φοινίκης ἀνὴρ φυγὰς καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύον-
- 20 τος καὶ μεγάλας δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ κακὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασιλείαν κατέσχεν. Ἀπιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις καὶ βουλόμενος ἀσφαλῶς κατασκευάσασθαι τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν ἐξε-
- 21 βαρβάρωσε καὶ τὴν νῆσον βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν.
- (Θ') Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστῶτων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἐχόντων Εὐαγόρας γίγνεται·

περὶ οὗ τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζρόνως ἂν φανεῖται γεγονόσως ἢ κατ' ἄνθρωπον, αἰροῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερόν, ὅτι τοσοῦτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνω πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφήμι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίσασιν. Ἄρξομαι δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

(ι') Παῖς μὲν γὰρ ὧν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφροσύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἐστί. Καὶ τούτων μάρτυρας ἂν τις ποιήσαιο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἅπαντας τοὺς ἰδόντας, τῆς δὲ ῥώμης τοὺς θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσε. Ἄνδρι δὲ γενομένῳ ταῦτά τε πάντα συνηυξήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρεία προσεγένετο καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥσπερ ἑτέροις τισίν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν· τοσοῦτον γὰρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥσθ', ὁπότε μὲν αὐτὸν ὄρῳεν οἱ τότε βασιλεύοντες, ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἡγουμένους οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἰδιώτου μέρει διαγαγεῖν, ὁπότε δ' εἰς τοὺς τρόπους ἀποβλέψαιαν, οὕτω σφόδρα πιστεῦειν ὥστ', εἰ καὶ τις ἄλλος τολμῶη περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσσεσθαι βοηθόν. (ια') Καὶ τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης οὐδετέρου τούτων ἐψεύσθησαν· οὔτε γὰρ ἰδιώτης ὧν διετέλεσεν οὔτε περὶ ἐκείνους ἐξήμαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην ὁ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, ὅπως καλῶς λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ', ὅσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρασκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἕτερος ἔπραξεν, ἐξ ὧν δ' οἷόν τ' ἦν ὀσιῶς καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα διεφύλαξεν. Εἷς γὰρ τῶν δυναστευόντων ἐπιβουλεύσας τὸν

τε τύραννον ἀπέκτεινε καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν, ἡγούμενος οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κάκεϊ-
27 νον ἐκποδῶν ποιήσαιτο. Διαφυγῶν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σω-
θεὶς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς
ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι,
κὰν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας τα-
πεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δ' εἰς τοσοῦτον μεγα-
λοφροσύνης ἦλθεν, ὥστε τὸν ἄλλον χρόνον ἰδιώτης ὢν, ἐπειδὴ
28 φεύγειν ἠναγκάσθη, τυραννεῖν ᾤθη δεῖν. Καὶ τοὺς μὲν πλά-
νους τοὺς φυγαδικούς καὶ τὸ δι' ἐτέρων ζητεῖν τὴν κάθοδον
καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ χεῖρους ὑπερεῖδε, λαβῶν δὲ ταύτην
ἀφορμήν, ἦνπερ χρῆ τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι
καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος ἢ κατορθώσας
τυραννεῖν ἢ διαμαρτῶν ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους,
ὡς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τού-
29 των παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον. "Ὅθεν καὶ μάλιστα"
ἂν τις καὶ τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἣν εἶχε παρὰ
τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ τοσοῦ-
των ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων τῶν δεινῶν
πλησίον ὄντων οὐτ' ἐκεῖνος ἠθύμησεν οὔτε τῶν παρακλη-
θέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἠξίωσεν, ἀλλ' οἱ μὲν
ὡσπερ θεῶν συνακολουθοῦντες ἅπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὡμο-
λογημένοις, ὁ δ' ὡσπερ ἢ στρατόπεδον ἔχων κρεῖττον τῶν
ἀντιπάλων ἢ προσιδῶς τὸ συμβησόμενον οὕτω διέκειτο τὴν
30 γνώμην. (ιβ') Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων· ἀποβάς γὰρ εἰς τὴν
νῆσον οὐχ ἡγήσατο δεῖν χωρίον ἐχυρὸν καταλαβῶν καὶ τὸ
σῶμ' ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιδεῖν, εἰ τινες αὐτῷ τῶν
πολιτῶν βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθύς, ὡσπερ εἶχε, ταύτης τῆς
νυκτὸς διελὼν τοῦ τείχους πυλίδα καὶ ταύτη τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ
διαγαγὼν προσέβαλλε πρὸς τὸ βασιλείον. Καὶ τοὺς μὲν θορύ-
βους τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φό-

βους τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῶ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν θεατῶν (δεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν, τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν ἡσυχίαν εἶχον), ³² οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ἅπαντας [τοὺς ἐχθροὺς], πρὶν ἐλεῖν τὸ βασίλειον, [καὶ] τοὺς τ' ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθησεν, ἔτι δὲ τῶ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

(1γ') Ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθεῖν, ³³ ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίπομι τὸν λόγον, ῥάδιον ἐκ τούτων εἶναι γινῶναι τὴν τ' ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἐχομένων οἶμαι δηλώσειν.

(1δ') Τοσοῦτων γὰρ τυράννων ἐν ἅπαντι τῶ χρόνῳ γεγε- ³⁴νημένων οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἐκείνου κτησάμενος. Εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τοῦ Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὐτ' ἂν ὁ λόγος ἴσως τοῖς καιροῖς ἀρμόσειεν οὐτ' ἂν ὁ χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν· ἦν δὲ προσελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χειρὸν ἐξετῶμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθησόμεθα περὶ αὐτῶν.

(1ε') Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων ³⁵ τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους προκρίνειεν; οὐδεὶς γὰρ ἔστιν οὕτω ῥάθυμος, ὅστις ἂν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν. (1ς') Καὶ μὴν τῶν ³⁶γε παλαιῶν καθόδων αὐταὶ μάλιστα εὐδοκιμοῦσιν, ἅς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γὰρ οὐ μόνον τῶν γεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέασιν. Ἄλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθολό-

γηκεν, ὅστις οὕτω δεινοὺς καὶ φοβεροὺς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους εἰς τὴν αὐτοῦ κατῆλθεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποιοῦνται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ
37 τέχνης περιγενομένοι τῶν ἐχθρῶν. (ιζ') Ἐπεὶ μὲν τῶν γ' ἐπὶ τάδε γεγενημένων, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κῦρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν. Ἄλλ' ὁ μὲν τῶν Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὁ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων βραδίως ἂν ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν
38 προειρημένων διαπραξάμενος. Ἐπειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατηγίας οὕτω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἂν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἅπανσι φανερόν, ὅτι βραδίως ἂν κάκεινοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησε. Πρὸς δὲ τούτοις τῶν μὲν ὁσίως καὶ δικαίως ἅπαντα πέπρακται, τῶν δ' οὐκ εὐσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀπώλεσε, Κῦρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. Ὡστ' εἴ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐαγόραν καὶ τούτου μᾶλλον ἐπαινέσειαν. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλόμενον μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρρησίᾳ χρῆσάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὔτε θνητὸς οὔθ' ἡμίθεος οὔτ' ἀθάνατος εὐρεθήσεται κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὔδ' εὐσεβέστερον λαβῶν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. Καὶ τούτοις ἐκείνως ἂν τις μάλιστα πιστεύσειεν, εἰ σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειεν, ὅπως ἕκαστος ἐτυράννευσε. Φανήσομαι γὰρ οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλα λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.

40 (ιη) Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἂν καὶ τῶν λόγων αὐτῶν προσῆκεν ἀξιούσθαι· νῦν δ' ἅπαντες ἂν ὁμο-

λογήσειαν, τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον καὶ σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἶναι. Τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἂν ῥήτωρ ἢ ποιητὴς ἢ λόγων εὐρετὴς ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν ;

(10') Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς ἄλ- 41
λοις εὐρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν
εὐφύεστατος ὢν τὴν γνώμην καὶ πλεῖστα κατορθοῦν δυνά-
μενος, ὅμως οὐκ ᾤηθη δεῖν ὀλιγωρεῖν οὐδ' αὐτοσχεδιάζειν
περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν καὶ φροντίζειν
καὶ βουλευέσθαι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἡγούμε-
νος μὲν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειεν, ὁ-
μοίως αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἔξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν
μὲν ἄλλων ἔνεκα τῆς ψυχῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς
δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. Ἐπειτα καὶ περὶ 42
τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἶχεν· ὄρων γὰρ τοὺς
ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπουμένους,
καὶ τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥαθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ' ἐν
ταῖς εὐπραγίαις καὶ καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον
παρέλιπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις ἤδει καὶ τῶν
πολιτῶν ἕκαστον ἐγίνωσκεν, ὥστε μήτε τοὺς ἐπιβουλεύον-
τας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ
πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἐτέρων
ἤκουεν οὐτ' ἐκόλαζεν οὐτ' ἐτίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἐξ ὧν
αὐτὸς συνήδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. Ἐν τοιαύ- 43
ταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν καταστήσας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ
τὴν ἡμέραν ἕκαστην προσπιπτόντων οὐδὲ περὶ ἐν πεπλα-
νημένως εἶχεν, ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιланθρώπως διώ-
κει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐα-
γόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ' ἐκείνου βα-
σιλείας· ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδι-

κῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρ-
44 χων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμ-
βούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος· πολ-
λά μὲν τῶν χρωμένων ἠττώμενος, ἅπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν
περιγιγνόμενος· σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγω-
γαῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως
οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις ὁ-
45 μολογίας ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρο-
νῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομέ-
νοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος,
τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς
ὢν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἄλλων
φύσιν ὑπερβάλλειν ἠγούμενος τῶν ἡδονῶν ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος
ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥαστώνας κτώμενος ἀλλ'
46 οὐ διὰ μικρὰς ῥαθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολείπόμενος· ὅ-
λως οὐδὲν παραλείπων ὢν προσεῖναι δεῖ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ'
ἐξ ἐκάστης τῆς πολιτείας ἐξειλεγμένος τὸ βέλτιστον, καὶ δη-
μοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς
πόλεως ὅλης διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κιν-
δύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.
Καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν Εὐαγόρα, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν
τῶν ἔργων ῥᾶδιον καταμαθεῖν.

47 (κ') Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμένην καὶ
διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἑλληνας προσδεχο-
μένην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ' ἐμπορίᾳ χρωμένην οὔτε
λιμένα κεκτημένην ταῦτά τε πάντα διώρθωσε καὶ πρὸς τού-
τοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο καὶ τείχη προσπερι-
εβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο καὶ ταῖς ἄλλαις κατα-
σκευαῖς οὕτως ἠῤῥξησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἑλ-
ληνίδων ἀπολελεῖσθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν, ὥσ-
τε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς.

Καίτοι τηλικαύτως ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἶόν 48
τ' ἐστίν, ἦν μή τις αὐτὰς διοικῆ τοιούτοις ἤθεσιν, οἷσις Εὐα-
γόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δ' ὀλίγω πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν.
"Ὅστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων τῶν ἐκείνω προσ-
όντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐ-
τῷ. Τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως; ὅς οὐ μόνον τὴν 49
αὐτοῦ πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον
ἕλον τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα
προήγαγε· πρὶν μὲν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕτως
ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρχόντων
τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ὠμότατα πρὸς
τοὺς "Ελληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ τοσοῦτον με- 50
ταπεπτώκασιν, ὥστ' ἀμιλλᾶσθαι μὲν, οἵτινες αὐτῶν δόξου-
σι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλεί-
στους αὐτῶν γυναῖκας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ
καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς
μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ
τὴν μουσικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παιδευσιν ἐν τούτοις
τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν.
Καὶ τούτων ἀπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν Εὐαγόραν αἴτιον
προσομολογήσειε.

(κα') Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς 51
ὀσιότητος ἐκείνου· τῶν γὰρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ κά-
γαθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἦλθον εἰς Κύπρον οἰ-
κήσοντες, ἡγούμενοι κουφοτέραν καὶ νομιμωτέραν εἶναι τὴν
Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πολιτειῶν. Ὡν τοὺς μὲν ἄλλους
ὀνομαστί διελθεῖν πολὺ ἂν ἔργον εἶη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ 52
πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλλήνων τίς οὐκ οἶδεν,
ὅτι δυστυχῆσας ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἦλθε,
νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνω
καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν;

καὶ πολλὰ πρότερον ἤδη καταρωθωκῶς οὐδὲ περὶ ἑνὸς πάποτε
53 πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον ἢ περὶ τούτου βουλευσασθαι· συνέ-
βη γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν ἀφιξίν τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποιῆσαι καὶ
παθεῖν πλείστ' ἀγαθά. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθασαν ἀλλή-
λοις πλησιάσαντες καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοῦς
ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας. Ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων
54 ὁμονοοῦντες ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς ἡμε-
τέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον. Ὀρῶντες γὰρ αὐτὴν
ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὔσαν καὶ μεγάλη μεταβολῇ κεχημέ-
νην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφοτέροι προσήκοντα ποι-
οῦντες· τῷ μὲν γὰρ ἦν φύσει πατρὶς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ
μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποιήντο. Σκοποῦμένοις
δ' αὐτοῖς ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσιν, ταχύν τὸν
καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ' ἀπληστίας
55 ἦλθον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. Λα-
βόντες δ' ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν
βασιλέως ἀπορούντων, ὅ τι χρῆσονται τοῖς πράγμασιν, ἐδί-
δασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποιεῖσθαι
τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, νομίζοντες, εἰ μὲν
πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ τούτῳ περιγένοιτο,
τὰ περὶ τὴν ἠπειρον μόνον καλῶς ἔξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν
κρατήσειαν, ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν.
56 Ὅπερ συνέβη· πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ
ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν
καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' Ἕλληνες ἠλευθερώθη-
σαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀ-
νέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμῶν κατέστη. Καὶ ταῦτ' ἐπρά-
χθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ τοῦτό τε πα-
ρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαν-
57 τος. Ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τι-

μαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὔπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτήρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(κβ') Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζω καὶ πλείονος ἄξια κατειργάσαντο, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. Περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχεν, οὐδ' αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησε· φαίνεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν 58 ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, μείζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἐκείνον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κῦρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. Μέγιστον δὲ τεκμήριον· τοῦ μὲν γὰρ ἀκούων τίς παρασκευὰς τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασιλείον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε μεταξύ πάσων εὔπολεμῆν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βουλευσάμενος. Ἡπίστατο μὲν γὰρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλή- 59 νων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους, ἠσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένης ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην· ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος ἀλλὰ περὶ 60 τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιώς ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποίησατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὕτω δ' οὖν ὤρμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κατηνάλωσεν. (κγ') Ἄλλ' ὅμως Εὐαγόρας πάσαις ἀπολελειμμένους ταῖς δυνάμεσιν, ἀν- 61 τιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπερμεγέθεις παρασκευὰς, ἐπέδειξεν αὐτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον

62 ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. Ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἶον εἰρήνην ἄγειν, τὴν αὐτοῦ πόλιν μόνην εἶχεν· ἐπειδὴ δ' ἠναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ τοιοῦτον εἶχε Πινυταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ συναγωνιστήν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἶλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσοῦτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπόλεσεν, ὥστε πολλοὺς Περσῶν πενθοῦντας τὰς αὐτῶν συμφορὰς μεμνησθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου·

63 τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστάσι, πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐ-

64 δὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἐχόντων κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας δέκα ἔτη τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὧν περ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ πάντων δεινότατος· τὴν γὰρ πόλιν ἦν Εὐαγόρας ἐτέρου τυραννοῦντος μετὰ πενήκοντ' ἀνδρῶν εἶλε, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἶός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

65 (κδ') Καίτοι πῶς ἂν τις τὴν ἀνδρείαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἶλον, ὁ δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἠβουλήθησαν, ὅσοι

66 περ ἐκείνους, πολὺ ἂν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε. (κε') Τίνα γὰρ εὐρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μύθους

ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῦμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσοῦτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; ὃς αὐτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἅπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἑλληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δ' ὀνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἄμεικτον ὅλον παραλαβὼν καὶ 67 παντάπασιν ἐξηγηριωμένον ἡμερώτερον καὶ προότερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εἰς ἔχθραν μὲν βασιλεῖ καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἡμίνατο καλῶς, ὥστ' ἀείμηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσοῦτω χρησιμώτερον αὐτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥστ' ὁ- 68 μολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἣς γενομένης βασιλεὺς μὲν ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἀντὶ τοῦ τὴν ἠπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἠναγκάσθησαν, οἱ δ' Ἑλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδωσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας ἐλθεῖν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας. (κς') "Ὡστ' εἰ 69 τις ἔροικό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρα πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐξ ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν κατασταίην; αἰεὶ γὰρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὃ τι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

(κζ') "Ὡστ', εἰ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀ- 70 θάνατοι γεγονάσιν, οἶμαι κάκεινον ἠξιῶσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους εὐρήσο-

- μεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ
 μόνον θαυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὢν
 71 διετέλεσε. (κη') Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας; ὅς τοιούτων
 μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἷων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν
 αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ
 γνώμῃ τῶν ἄλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ
 καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιος εἶναι τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ
 κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θνητὸς
 δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, το-
 σοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἄμοιρος γενέσθαι
 μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνο-
 72 μένων. Πρὸς δὲ τούτοις, ὃ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χα-
 λεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τού-
 του διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε. Καὶ τὸ μέγι-
 στον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς
 ὀνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμε-
 νον, τοὺς δ' ἀνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας. "Ὡστ' εἴ τινες τῶν ποιη-
 τῶν περὶ τίνος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηται, λέ-
 γοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἢ δαίμων θνητὸς, ἔπαντα τὰ
 τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ῥηθῆναι μάλιστ' ἂν ἀρμόσειε.
 73 (κθ') Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἶμαι πα-
 ραλιπεῖν· ὑστερίζω γὰρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἑμαυτοῦ, μεθ' ἧς ἀ-
 κριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξείργασάμην ἂν τὸν ἔπαινον
 τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, ὅσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ
 ἀνεγκωμιάστος ἐστίν. (λ') Ἐγὼ δ', ὦ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι
 καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ
 μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς
 ἐν τοῖς λόγοις ἂν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε.
 74 Προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον μὲν εἰδῶς τοὺς καλοὺς κάγαθοὺς
 τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνο-
 μένους ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους.

ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μό-
νοις, παρ' οἷς ἂν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἐξενεχθῆναι θ' οἷ-
όν τ' ἐστὶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὖ
φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρεῖττόν ἐστιν
ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι 75
τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἂν τὴν
τοῦ σώματος φύσιν ὁμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων
καὶ τὰς διανοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ῥαδίον ἐστι
μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ῥαθυμεῖν αἰρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι
βουλομένοις. (λα') Ἔν ἕνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γρά- 76
φειν τὸν λόγον τοῦτον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παι-
σὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι πολὺ καλλι-
στην ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν, εἴ τις ἀθροίσας τὰς
ἀρετὰς τὰς ἐκείνου καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας παραδοίῃ θεωρεῖν
ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους προτρέ- 77
πομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐτέρους ἐπαινοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες
τοὺς εὐλογουμένους τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιτηδευμάτων ἐπι-
θυμῶσιν, ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς οὐκ ἄλλοτρίοις παραδείγμα-
σι χρώμενος ἀλλ' οἰκείοις παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσ-
έχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἤττον
δυνήσει τῶν Ἑλλήνων. (λβ') Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώ- 78
σκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοὶ διακελεύομαι περὶ
τῶν αὐτῶν· οὐ γὰρ οὔτ' ἐμὲ λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι
καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλοῦτῳ καὶ τρυ-
φαῖς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας οὐδ' ὅτι
πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν σὴν παι-
δευσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς
νῦν λίαν χαίρουσιν· ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἤττον 79
καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταυτόν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν
οἱ θεαταί. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ
τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις.

- 80 (λγ') Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὧν περ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μὴδὲν ἐλλείπειν ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιός ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἅπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς
- 81 πλείστον καὶ μεγίστων κυρίοις οὔσι. Χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὧν ἤδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν ὧν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονῶς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διός, τὸ δ' ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετὴν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. Ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιιδιδῶς, ὅσον περ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ι. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Α'. Ὁ Ἴσοκράτης ἐκθέτει τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἔγραψε πρὸς Δημόνικον, ὁμιλεῖ περὶ ἀρετῆς καὶ ἀναφέρει τὰ προτερήματα τοῦ Ἴππονίκου, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τὸν νῖόν του Δημόνικον (§§ 1 - 12).

§ 1 - 3. ἐν πολλοῖς· ἐνν. πράγμασι.—διεστῶσας· κατηγορημ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—εὐρήσομεν· ἐνν. ἐὰν ἐξετάσωμεν.—διίσταμαι=διαφέρω.—σπουδαῖος=ἄξιος λόγου, εὐγενής.—φαῦλος=ταπεινός, χυδαῖος.—γνώμη = πεποιθήσις, ἰδέχ.—διάνοια = σκέψις.—συνήθεια = συναναστροφή.—οἱ μὲν· δηλ. φαῦλοι.—οἱ δὲ· δηλ. σπουδαῖοι.—διέλυσε· γνωμικὸς ἀόρ. (=συνήθως διαλύει).—ἄν... ἐξαλείψειεν· δυνητικὴ εὐκτικὴ.—πρέπειν· ἐκ τοῦ ἡγούμενος, τὸ δὲ εἶναι ἐκ τοῦ πρέπειν.—ἀντιποιοῦμαι τιος = οἰκειοποιοῦμαι τι· ἀντιποιοῦμαι παιδείας = λέγω ὅτι εἶμαι μορφωμένος. — δῶρον· κατηγορ.—τεκμήριον... σημεῖον, παράθεσις εἰς τὸ δῶρον.—πρὸς ὑμᾶς· πληθ ἄν καὶ προηγεῖται· σοι.—εὐνοία = ἀγάπη.—συνήθεια = φιλία.—συλλαμβάνω τινί = βοηθῶ τινα. — συναγωνίζομαι τινί = συμπράττω, ὑποστηρίζω τινά.—καιρὸς = περίστασις.—παιδεία = ἀνωτέρα μόρφωσις.—ἀκμῆ = κατάλληλος περίστασις.—φιλοσοφεῖν· ἐκ τοῦ ἀκμῆ (ἐστι)· φιλοσοφῶ = σπουδάζω, ἐπιδιώκω ἀνωτέραν μόρφωσιν.—ἐπανορθῶ τινα = διορθῶνω τινά, φέρω τινά εἰς τῆ· εὐθεῖαν ὁδόν, διδάσκω τινά.

§ 4 - 5. προτρεπτικοὶ λόγοι = αἱ πρὸς μάθησιν ἀπαραίτητοι ὁδηγαί. Ὁ Ἴσοκράτης ἐνταῦθα ἔχει ὑπ' ὄψιν του τοὺς σοφιστάς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν των, ἀλλὰ ἢ προσπάθειά των ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· ἢ διδασκαλία των δηλ. εἶχε μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, ὅπως ἀμέσως κατωτέρω λέγει ὁ Ἴσοκρ.—οὐ μὴν = ὅμως δὲν.—τὸ κράτιστον (=τὸ ἄριστον) τῆς φιλοσοφίας· τοῦτο εἶναι ἡ ἥθικὴ ἐξύψωσις καὶ ἐξευγένησις.—διατρίβω περὶ τι = ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι.—

εισηγοῦμαι τινα = ὀδηγῶ τινα, διδάσκω τινά. — δι' ὧν = ἐκείνοις δι' ὧν. — ἡ ἐν τοῖς λόγοις δεινότης = ἡ ρητορική δεινότης. — ἀσκῶ τι = ἐπιτυγχάνω τι. — τὰ ἤθη = κατὰ τὰς συνηθείας. — τρόπος = χαρακτήρ. — πέφυκα = ἐκ φύσεώς εἰμι. — ἐκείνων· δηλ. τῶν συγγραφότων τοὺς προτρεπτικούς λόγους. — παρακαλῶ τινα = προσκαλῶ, παρακινῶ, προτρέπω τινά. — παράκλησις = προτροπή τις. — εὐρίσκω τι = μὲ κόπον ἐξευρίσκω τι. — παραίνεις = συμβουλή. — γράφω = γράφω χωρὶς νὰ προσέχω νὰ κρατήσω τὸν λόγον τεχνικόν, ἀφροντίστως γράφω, φιλικῶς γράφω. — εὐρόντες... γράψαντες· εἰς τὰς λέξεις ταύτας εὐρίσκεται ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη ἀντίθεσις· ὁ Ἰσοκράτης δηλαδὴ δὲν προσεπάθησε νὰ γράψῃ ρητορικὸν λόγον, ἀλλὰ ἀπλὴν φιλικὴν παραινέσιν. — τοὺς νεωτέρους· ἀντὶ τοὺς νέους. — ὀμιλῶ τινα = συναναστρέφομαι μὲ τινα. — οἰκονομῶ τὸν βίον = κυβερνῶ τὸν βίον. — ἐφικνοῦμαι τινας = ἐπιτυγχάνω τι. — γνησίως = πραγματικῶς. — ἤς· δηλ. ἀρετῆς. — βέβαιος = ἀσφαλής, μόνιμος.

§ 6 - 8. ἀνήλωσε... ἐμάρανε· πρβλ.. ἐν § 1 : διέλυσε. — ἐξουσία = δικαίωμα. — ῥαθυμία = ὀκνηρία. — παρασκευάζω = παρέχω. — παρασκευαζων... παρακαλῶν· μετχ. αἰτιολ. — ὠφέλησε... ἐβλάψε κ.τ.λ.. πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε. — τῶν ἀσκούντων· (ἐνν. τὸ σῶμα) = τῶν ἀσκουμένων. — ἐπισκοτέω-ῶ τινα = ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι· ἐπισκοτέω ταῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις = γίνομαι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἄσκησιν τῆς ψυχῆς (τοῦ πνεύματος). — οἷς· παρ' οἷς· δηλ. ἀνθρώποις. — ἀκιβδήλως = γνησίως. — διάνοια = νοῦς. — συναυξηθῆ = αὐξηθῆ σὺν ταῖς διανοίαις. — δυνατὰ καθιστᾶσα, ἐνν. τοῖς ἀρετὴν κεκτημένοις. — ὄκνος = ὀκνηρία. — ψόγον... ἔπαινον· κατηγρ. — καθιστᾶσα... ὑπομένουσα... ἡγουμένη· μετχ. αἰτιολ. — ἔργον = κατόρθωμα. — οἷς... τοῖς ἔργοις. σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος· ἀντὶ: ὧν... τοῖς ἔργοις. — τρόποι = ἤθη. — χαρακτήρ εὐδοξίας = σφραγίς, τύπος, γνώρισμα καλῆς φήμης. — ἐπιβάλλω τινί τι = ἐπιχύνω, ἐπιχαράττω εἰς τινά τι. Ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὰ νομίσματα. — τὸν... χρόνον, ὑποκμ. εἰς τὸ δύνασθαι. — ἐκείνοις, ποιητ. αἴτιον.

§ 9 - 10. οὐ μὴν ἀλλὰ (= οὐ μὴν ἐκ τῶν Ἡρακλέους καὶ Θησέως ἔργων ἔστι σοι καταμαθεῖν, ἀλλὰ καί): κάμνει ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ προσθέτει νέον τι. — προαίρεσις =

ἐπιθυμία, φρόνημα, ἀρχή.— **ὀλιγωρῶ** τινος=παραμελῶ τι.— **τοῖς πόνοις... τῆ ψυχῆ**, δοτ. τροπική· **τῆ ψυχῆ ὑπέμενε**=περιφρονῶν τοὺς κινδύνους διὰ τῆς ψυχῆς συγχρόνως ἐξήσκει αὐτήν.— **παρακαίρω** = ὑπερέτρω.— **τὰ ὑπάρχοντα** = ἡ περιουσία.— **ταπεινῶς**=πτωχικά.— **κοινὸς τοῖς φίλοις** = ὁ ἀνήκων εἰς τοὺς φίλους, ὁ μὴ διακρίναν τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τοὺς φίλους.— **θαυμάζω** τινά = ἐκτιμῶ τινά.— **σπουδάζω** περὶ τινά = σπουδαίως καὶ σοβαρῶς ὑποστηρίζω τινά, (προσπαθῶ νὰ ὠφελήσω τινά) = ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός.— **οἱ γένοι προσηκόντες**=οἱ συγγενεῖς.— **ἑταιρεία** = φιλία.— **προαίρεσις** = αὐθόρμητος κλίσις.

§ 11 - 12. **ἐπιλείπει με ὁ χρόνος** = μοῦ λείπει ὁ καιρός, δὲν μοῦ ἀρκεῖ ὁ καιρός.— **ἐκείνου**, δηλ. τοῦ Ἰππονίκου.— **τὸ ἀκριβές** = ἡ ἀκριβὴς ἐξιστόρησις.— **φύσις** = φυσικὰ προτερήματα.— **ἐκφέρω** τι = παρέχω τι, ἀναφέρω τι.— **ἡμᾶς... δηλώσομεν... ἐξενηνόχαμεν**· ὁ Ἰσοκρ. μετεχειρίσθη πληθ. ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον.— **πρὸς ὃν** (δηλ. τὸν Ἰππονίκον) = συμφώνως πρὸς τὸν βίον τοῦ ὁποίου.— **παράδειγμα** = πρότυπον.— **ἠγησάμενον... γιγνόμενον**, χρν. μτχ.— **ζηλωτῆς** = θαυμαστής.— **αἰσχροὺς**=ἐντροπή.— **γραφεὺς**=ζωγράφος.— **ἀπεικάζω** = ζωγραφίζω.— **ἠγοῦμαι**=ἔχω ὑπ' ὄψιν μου.— **ἀσκειν**· βρβλ. ἐν § 6 : **τῶν ἀσκούντων**.— **σκοπῶ**, ὅπως γενήσομαι = ἐξετάζω, κοιτάζω πῶς θά...— **ἐπιτήδευμα** = κατόρθωμα.— **τὴν γνώμην**, αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— **διατίθεμαι τὴν γνώμην** = σκέπτομαι.— **οὕτω**· δηλ. ὅτι πρέπει τις νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς ἀρίστους.— **ἀκούσματα** = μαθήματα.— **πληροῦμαί τινος** (μτφ.) = διδάσκομαί τι.— **σπουδαῖος λόγος** = ἠθικὸς λόγος.— **πέφυκα** (μετ' ἀπαρεμφ.) = ἔχω φυσικὸν ἰδίωμα (νὰ...)— **ὑποτίθεμαί τινι** = συμβουλεύω τινά.— **ἐπιδίδωμι** πρὸς τι = προκόπτω εἰς τι.— **εὐδοκιμῶ** = ἐπιτυγχάνω, ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

B'. Αἱ ἐπὶ μέρος διδασκαλίαι (παραινέσεις) τὰς ὁποίας ὁ Ἰσοκράτης ἠθέλε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δημονίκου (§§ 13-43).

§ 13 - 18. **τὰ πρὸς τοὺς θεούς**, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς εὐσεβῶ **τὰ πρὸς...** = εἶμαι εὐσεβὴς πρὸς τοὺς θεούς.— **ἐμμένω** τινὶ = μένω πιστὸς εἰς τι, τηρῶ τι.— **ἐκέينو**, δηλ. τὸ θύειν.— **καλοκαγαθία τῶν τρόπων** = χρηστότης τῶν ἠθῶν.— **δαιμόνιον** = θεός.— **πόλις** = πολῖται.— **περὶ τινά** = πρὸς τινά.— **τοὺς γονεῖς**· μετεχειρίσθη πληθυν-

τικόν, ἂν καὶ ὁ Ἰππόνικος εἶχεν ἀποθάνει, διότι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα δὲν ἔπαυον καὶ μετὰ θάνατον.—**ἀσκῶ τι** = καταγίνομαι εἰς τι.—**τὰ πρὸς τὸ σῶμα γυμνάσια** = αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις.—**τὰ πρὸς τὴν ῥώμην** = τὰ συντείνοντα, τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν ῥώμην.—**λήγω τινός** = παύω ἀπὸ τι.—**πονῶ** = κοπιᾶζω.—**δυνάμενος**· ἐναντ. μετχ.—**προπετής** = ἀκράτητος, ἀναιδής.—**στέργω τι** = ἀγαπῶ τι.—**ἀποδέχομαι τι** = παραδέχομαι τι, εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—**μανικός, γίνεται ἐκ τοῦ μανία (μαίνομαι)**.—**σύννοους** = σκεπτικός.—**τούτοις**· δοτ. ὄργαν.—**τῶν νεωτέρων**· πρβλ. ἐν § 5 : **τοὺς νεωτέρους**.—**κρατοῦμαι** = περιορίζομαι.—**μηδέποτε μηδέν**· ἡ διπλῆ ἄρνησις φανερώ- νει ἔμφρασιν.—**ποιήσας**· ὑποθ. μετχ.—**συνειδήσεις**· ἐπικός καὶ ἰωνικός τύπος· ὁ ἀπτικός μέλλων τοῦ οἶδα εἶναι εἴσομαι.—**ἡ μετὰ δόξης ἡδονή** = ἡ τιμία ἡδονή.—**θηρεύω** = ἐπιδιώκω.—**εὐλαβοῦμαι τι** = φοβοῦμαι τι.—**δόξα** = φήμη, ἡ κοινὴ γνώμη.—**δόκει** = ἡγοῦ· (πρβλ. § 12).—**λήσων**· μέλλ. τοῦ ρ. **λανθάνω (τινά)** = διαφεύγω τὴν προσοχὴν τίνος.—**παραυτίκα** = πρὸς στιγμὴν.—**κρύψης**· ἐνν. τὸ **ποιεῖν**, τὴν πρᾶξίν σου.—**ὀφθήσει**· παθ. μέλλ. τοῦ ὀρῶμαι = γίνομαι φανερός.—**ἐπιτιμῶ τινί τι** = ἐπιπλήρω, κατηγορῶ τινα διὰ τι.—**πράττουσι**· ὑποθ. μετχ.—**μελέτη** = ἐπιμελής ἀσκήσις.—**ἐπιστήμη** = σπουδὴ, ἐπιστημονικὴ ἐργασία· **μελέταις... ἐπιστήμαις**· ὁ πληθ. φανερώνει τὰ διάφορα εἶδη τῆς μελέτης, ἐπιστήμης.—**ἀκούσαντα** (ἐνν. **τινά**)· χρν. μετχ.—**καταναλίσκω τι** = ἐξοδεύω, ἀφιερώνω τι.—**φιληκοῖα** = ἐπιμελής ἀκρόασις. Ὁ Ἰσοκράτης ἐνταῦθα συνιστᾷ νὰ φοιτοῦν οἱ νέοι εἰς διαφόρους διαλέξεις πρὸς μὲν ἄλλων, ὅταν δὲν ἔχουν ἄλλην ἐργασίαν.—**τοῖς ἄλλοις**· ποιητ. αἴτιον.—**τὰ εὐρημένα** = ὅσα εὐρέθησαν.—**μανθάνειν** (ἐνν. **σέ**)· ὑποκείμε. εἰς τὸ ἀπρόσωπον **συμβήσεται**.

§ 19 - 23. **τῶν ἀκουσμάτων**· πρβλ. § 12.—**πολλά**· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκουσμάτων.—**πολλά πολλῶν, παρήχησις**.—**ἀπολείπει = ἀπολείπουσι** (ἀμτβ.) = μᾶς ἀφήνουν.—**κατοκνῶ** = δυσκολευόμαι, παραμελῶ.—**ἐπαγγέλλομαι (ποιεῖν τι)** = ὑπισχνοῦμαι, εἶμαι ἱκανὸς νὰ...—**πλείω** κατγρ. εἰς τὸ οὐσίαν· οὐσία = περιουσία.—**τοὺς νεωτέρους**· πρβλ. § 5.—**ἡ κατὰ γῆν πορεία** = τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδι.—**ἐπὶ τῷ... καταστήσαι**· σημαίνει τὸν σκοπόν.—**τρόπος** = συμπεριφορά.—**φιλοπροσήγορος** = εὐγενής.—**εὐπροσήγορος** = καταδεκτικός.—**προσφωνῶ τινα** = χαιρετίζω τινά.—**ἐντυγχάνω τινί τοῖς**

λόγους = συνδιαλέγομαι μετά τινος.—ήδέως ἔχω πρὸς τινα = εἶμαι εὖνους, τὰ ἔχω καλὰ μὲ ἕνα.—**χρῶμαί τινι** = συναναστρέφομαι τινα.—**ἀπεχθής** = μισητός.—**ἐντευξις** = συνέντευξις, επίσκεψις.—**τοῖς αὐτοῖς**· δηλ. ἀνθρώποις.—**πλησμονή** = κόρος, χορτασιά.—**ὅπως ἄν...**, τελική πρότασις.—**κρατοῦμαι ὑπό τινος** = ἄρχομαι, κυριεύομαι ὑπό τινος.—**κέρδους... λύπης**· ἐπεξηγήσεις τοῦ **τούτων... πάντων**.—**τοιούτος** (δηλ. ἐγκρατής), ἔνν. **ἐν τῷ κέρδει**.—**δι' ὧν** = ἐκεῖνα δι' ὧν.—**εὐδοκιμῶ**· πρβλ. § 12.—**εὐπορῶ** = γίνομαι εὐπορος, πλούσιος.—**τῇ δ' ὀργῇ... ἔχης** = ἐν δὲ τῇ ὀργῇ... ἐὰν ἔχης.—**παραπλησίως ἔχω πρὸς τινα, ὡςπερ...** = διατίθεμαι, φέρομαι πρὸς τινα παρομοίως, ὅπως...—**ἀμαρτάνοντα**· χρον. μτχ.—**τὰ τερπνά** (οὐσιαστικῶς) = αἱ διασκεδάσεις.—**αἰσχρόν** ἔνν. εἶναι· ὑποκμ. δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπαρμφ. **ἄρχειν...** **δουλεῦν**.—**ὑπολαμβάνω** = νομίζω.—**τὰ πονηρά** (οὐσιαστικῶς) = αἱ δυστυχίαι, αἱ λύπαι.—**ἐπιβλέπω τι** = παρατηρῶ τι.—**ῶν**· κατηγορ. μτχ. ἐκ τοῦ **ὑπομιμνήσκης**· ὁμαλώτερον θὰ ἦτο: **ὑπομιμνήσκης σεαυτὸν ἄνθρωπον ὄντα**· ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ὑποκείμενον **σύ** καὶ ὄχι πρὸς τὸ ἀντικείμεν. **σεαυτόν**.—**τηρῶ τι** = φυλάττω τι.—**παρακαταθήκη** = πᾶν ὅ,τι ἐμπιστεύεται τις εἰς ἄλλον πρὸς φύλαξιν· **παρακαταθήκη λόγων** = τὸ ἐμπιστευθὲν μυστικόν.—**παρέχομαί τι** = παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω, ἔχω τι.—**ἀγαθὸς ἀνὴρ** = ἐνάρετος, ὅπως πρέπει ἄνθρωπος.—**τὰ ἀπόρρητα** = τὰ μυστικά.—**σιωπᾶσθαι**· ἐκ τοῦ ἀπροσώπου **συμφέρη**, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρονται καὶ αἱ προσωπ. δοτ. **σοὶ...** **κἀκείνοις**.—**ἐπακτὸς ὄρκος** = ὁ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπαγόμενος, ἐπιβαλλόμενος.—**πρόφασις** = λόγος, αἰτία.—**αἰτία** = κατηγορία.—**ἀπολύων...** **διασφύζων**· μτχ. ὑποθ.—**ἐνεκα χρημάτων**· τελικὸν αἷτιον (= γιὰ χρήματα).—**εὐορκῶ** = ὀρκιζόμενος λέγω τὴν ἀλήθειαν.—**ἐπιορκῶ** = ὀρκιζόμενος λέγω ψεῦδη.—**φιλοχρημάτως ἔχω** = εἶμαι φιλοχρήματος.

§ 24 - 28. **χρῶμαί τινι** = μεταχειρίζομαι τινα, φέρομαι πρὸς τινα.—**ἐκείνους**· δηλ. τοὺς πρότερον φίλους.—**διαμένειν**· ἔνν. φίλος.—**ἔχειν...** **μεταλλάττειν**· ἔνν. τινὰ (ὑποκμ.).—**πειρῶμαί τινος** = δοκιμάζω τινά.—**ἐταῖρος** = σύντροφος, γνωστός, φίλος ἀδοκίμαστος.—**τούτο**· δηλ. τὸ πειρᾶσθαι τῶν φίλων.—**δεόμενος**· ἐναντιωμ. μτχ.—**τὸ δεῖσθαι** = τὸ ἔχειν ἀνάγκην.—**ῥητὰ** = ὅσα δύνανται νὰ λεχθοῦν.—**ὡς ἀπορρήτων** = ὡς περὶ ἀπορρήτων.—**μηδέν**· σύστοιχον ἀντικμ.—

ἐπιστήσει· μέλλ. τοῦ ρ. ἐπίσταμαί τι = γνωρίζω, μανθάνω τι.—περὶ τὸν βίον = κατὰ τὸν βίον.—κοινωνία = συμμετοχή.—βρασανίζω τι = δοκιμάζω τι.—οὕτω = τότε.—χρῶμαί τινι = ἐξυπηρετῶ τινα.—τὰς δεήσεις· ἕνα δηλ. βοήθησης αὐτοῦς.—αὐτεπάγγελτος = αὐτόκλητος, μὲ ἰδικήν σου πρωτοβουλίαν.—καιρὸς = κακὴ περίστασις, δυστυχία.—νικῶμαί τινος = ὑπολείπομαί τινος, εἶμαι κατώτερός τινος· συνώνυμον τὸ ἠττώμαί τινος· τὰ ῥήματα ταῦτα συντάσσονται μετὰ γεν. ὡς ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικὴν.—ταῖς κακοποιίαις... ταῖς εὐεργεσίαις· δοτ. τοῦ κατὰ τι.—αἰσχρὸν... κακοποιίαις· ἡ συμβουλή αὕτη δὲν εἶναι καὶ χριστιανική, διότι ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν... καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς» (Ματθ. Ε', 44).—ἀποδέχομαι τινα = ἐγχεῖνω τινά, εὐχαριστοῦμαι μέ τινα.—δυσχεραίνω ἐπὶ τινι = λυποῦμαι διὰ τι.—ἀτυχοῦσι, πράττουσι· ἔνν. τισὶ (αἱ μτχ. χρν.).—ἀτυχώ· ἀντίθετον· καλῶς πράττω.—πρὸς τοὺς...=ἐνώπιον τῶν παρόντων(φίλων).—ἀπόντων· χρν. μτχ.—τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα· πρβλ. ἐν § 13: τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς.—καλλωπιστής=ὁ ἀγαπῶν τὸν περιττὸν στολισμὸν.—ἔστι· ἔνν. ἴδιον.—τὸ περίεργον = ὁ περιττὸς στολισμὸς, ἡ ἐπίδειξις.—τὴν ὑπερβάλλουσαν (ἔνν. τὸ μέτρον) = τὴν ὑπερβολικὴν.—ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων... ἀπόλαυσιν· τὸ νόημα: νὰ μὴ θεωρῆς εὐτυχίαν σου τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἀλλὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὑπαρχόντων.—σπουδάζω περὶ τι = δεικνύω προθυμίαν εἰς τι, θέλω νὰ ἀποκτήσω τι.—ὥσπερ... ἂν κτήσαιτο = ὥσπερ πάσχοι ἂν τις, εἰ κτήσαιτο ἵππον καλόν.—ἐπιστάμενος· ἐναντιωμ. μτχ.—πλοῦτος = περιουσία.—κατασκευάζω τι = ποιῶ, κάμνω τι.—ἔστι· ἔνν. ὁ πλοῦτος.—ἀπολαύω τινὸς = μεταχειρίζομαι τι μὲ ἐλευθεριότητα.—κτῶμαί τι = ἀποκτῶ προσοδοφόρα κτήματα. Ὁ Ἰσοκράτης ἐνταῦθα συμβουλεύει νὰ φροντίζωμεν, ὥστε ἡ περιουσία μας νὰ εἶναι χρηματικὴ καὶ κτηματικὴ.—δυοῖν ἕνεκεν = διὰ δύο λόγους.—ζημία = πρόστιμον (ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου).—ἐκτίνω τι = πληρώνω τι. Τὸ πρόστιμον ἔπρεπε νὰ πληρωθῆ, ἄλλως συνεπήγετο ἀτιμίαν.—πρὸς τὸν ἄλλον· ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς σημαίνει ἀναφοράν.—μηδέν· ἐπιτείνει τὸ ὑπερβαλλόντως.—στέργω τι = εὐχαριστοῦμαι μέ κάτι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.

§ 29 - 33. παρ' ἀνδρὶ· πρέπει νὰ συνδεθῆ μὲ τὸ ὀφειλομένη.—σιτίζω τινά = τρέφω τινά.—τοὺς διδόντας· ἔνν. τροφήν.—τοὺς

ὠφελούοντας. . βλάπτοντας· ἐνν. αὐτούς.—πιστευθέντες· ὑποθ. ιτχ.
 —τῶν φίλων· γεν. διαίρειτ.—χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινα, γίνομαι εὐάρεστος εἰς τινα.—πρὸς τὸ φαυλότατον = πρὸς μεγίστην βλάβην σου.—πρὸς τὸ βέλτιστον = πρὸς μεγίστην ὠφελείαν σου.—ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.—οὐχ ἔξεις... = δὲν θὰ ἔχῃς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ τοὺς μισήσης, θὰ σὲ συμβουλευσοῦν πρὸς τὸ καλὸν σου.—σεμνός = ὑπερήφανος, ἀκατάδεκτος· ἀντίθετον : ὀμιλητικός.—ὄγκος=ὑπερηφάνεια.—καρτερῶ τι = ὑπομένω τι.—δύσερις (- ιδος) = ἐριστικός, γκρινιάρης, δύστροπος.—ῶν... ἀπαντῶν... εἰκων...ἐπιπλήττων... κτλ' μτχ. ὑποθ.—τραχέως=μὲ ἀπότομον τρόπον.—θυμουμένοις...πεπαυμένοις, χρν. μτχ.—σπουδάζω = σπουδαιολογῶ.—παρὰ τὰ σπουδαῖα = εἰς τὰς σπουδαίας περιστάσεις.—χαρίζομαι χάριτάς τινι = κάμνω εὐεργεσίαν εἰς τινα.—ἀχαρίστως=χωρὶς καλὸν τρόπον.—ποιούντες· ἐνν. χάριν.—ἀηδῶς = δυσαρέστως.—ὑπουργῶ τινι = προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινα.—φιλαίτιος = φιλοκατήγορος.—φιλεπιτιμητής = ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμῃ παρατηρήσεις.—παροξυντικός = ἐξερρηστικός.—συνουσία = συναναστροφή.—ἐξανίσταμαι = σηκώνομαι καὶ φεύγω.—ἀποβάλω τι = χάνω τι.—διαμαρτάνω τινος = χάνω τι, στεροῦμαι τινος.—εὐθύνω τι = κυβερνῶ τι, διευθύνω τι.—πολλά· σύστοιχον ἀντικμ.—τῶ... εἶναι... τῶ... ἀπολαύειν· δοτ. τοῦ τρόπου.—φρονῶ ἀθάνατα = σκέπτομαι ὡς ἀθάνατος.—μοχθηρός = κακός, ἐλαττωματικός.—κερδαίνοντες· τροπ. μτχ.—προσεζημίωσε· πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε.—πολλάκις γὰρ ῶν... ἔδοσαν = πολλάκις γὰρ τοῖς ἔργοις (ὄργαν.) ἔδοσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, ῶν ἐλύπησαν (τοὺς ἄλλους) τοῖς λόγοις· ῶν· καθ' ἑλξιν, ἀντὶ ἃ = δι' ὅσα.—οὐς· ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ αὐτῶν.—τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἐνν. τοῦτο αὐτοῖς· ἢ κατὰ μέλλοντα μτχ. μετὰ τοῦ ἄρθρου σημαίνει τὸν μέλλοντα ἀσφαλῶς νὰ πράξῃ τι.

§ 34 - 39. παραδείγματα· κατηγορ.—τὸ ἀφανές· δηλ. τὸ μέλλον.—ἔχει τὴν διάγνωσιν = διαγιγνώσκεται.—εὐτυχίαν... εὐβουλίαν· ὑποκείμε. τοῦ εἶναι.—ῶν (ἄν), γένους οὐδ.—ἀνακοινώσασθαι· ἐνν. ταῦτα, δηλ. περὶ ῶν ἄν αἰσχύνη...—παρρησιάζομαι=ἐλευθερα ὀμιλῶ.—καταφραῆ ποιῶ ἑμαυτὸν=καθιστῶ τὸν ἑαυτὸν μου φανερόν, φανερώω τὰς πραγματικὰς μου διαθέσεις (καὶ ἐπομένως ἐκτί-

θεμαι εἰς τοὺς φίλους μου).—τῶν σεαυτοῦ· ἔνν. πραγμάτων.—συμβούλω· κατηγορ. εἰς τὸ τινί.—ἐπιτήδευμα=πράξις.—ἀποδέχομαι τινα = ἀγαπῶ τινα.—ζηλώω - ᾧ τινα = μιμουμαι τινα.—τρόπος=βίος, διαγωγή.—θαυμάζω τινά=ἐκτιμῶ, περιποιοῦμαι τινα.—ἀρχή=δημοσία θέσις, ἀρχή.—ᾧν=δι' ὅσα.—ἀνατίθημι τὰς αἰτίας τινί=ἐπιρρίπτω εἰς τινα τὰς κατηγορίας (εὐθύνας).—αἱ κοιναὶ ἐπιμέλειαί=αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι.—παρίσταμαί τινι=ὑποστηρίζω τι.—πράττουσι· μτχ. χρν.—ἔχων, κατηγορ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀνέχου.—ἐπιείκεια=μαλακότης, εὐγένεια.—μᾶλλον ἀποδέχομαί τι=προτιμῶ τι.—τελευτήσασι δόξαν· ἀντικμ. εἰς τὸ παρασκευάζει.—μέτεστι τινί τινός=μετέχει τις τινός.—τοῖς μοχθηροῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀδύνατον (ἔνν. ἐστί).—μεταλαμβάνω τινός = λαμβάνω μέρος ἐκ τινος.—τῶν κερδαιόντων· γεν. διαιρ.—μηδὲν ἄλλο· αἰτ. τοῦ κατὰ τι.—οὖν = τοῦλάχιστον.—ἐλπίσι· δοτ. τοῦ κατὰ τι.

§ 40 - 43. τὰ περὶ τὸν βίον = τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον (σου).—μέγιστον... σώματι=νοῦς ἀγαθὸς ἐν σώματι ἀνθρώπου (ἐστί) μέγιστον (πρᾶγμα) ἐν ἐλαχίστῳ.—τῷ σώματι... τῇ ψυχῇ· δοτ. τοῦ κατὰ τι.—τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα.—ἐπισκοπῶ τι = ἐξετάζω τι.—προτρέχει· πολλοὶ ὀμιλοῦν, πρὶν σκεφθοῦν εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐπιπόλοιοι, οἱ ὅποιοι πολλάκις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους. Τὸ «μὴ προτρεχέτω ἢ γλῶσσα τοῦ νοῦ» εἶναι ἀπόφθεγμα τοῦ Λακεδαιμονίου Χίλωνος ἐνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.—δύο... καιροὺς=δύο (καιροὺς) ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν = δύο περιστάσεις νὰ θεωρῆς ὡς καταλλήλους περιστάσεις τοῦ νὰ ὀμιλῆς.—ἢ περὶ ᾧν... ἢ.., ἐπεζήγησις τοῦ δύο (καιροὺς).—περὶ ᾧν=περὶ τούτων ἀ.—ἐν τούτοις· δηλ. τοῖς καιροῖς.—σιγᾶν· ἔνν. τινά.—οὕτω· δηλ. ἂν νομίζης.—εὐτυχῶν... δυστυχῶν· μτχ. χρν.—ἐπὶ τινι=διὰ τι.—ἀποκρύπτειν... περιπατεῖν· ὑποκμ. τινά.—ἀδοξία=ἔλλειψις δόξης, ἀφάνεια.—κατὰ τὴν ἀσφάλειαν = ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀσφαλῶς.—κινδυνεύειν· ὑποκμ. σε (ἐννοούμενον ἐκ τῆς δοτ. προσωπικῆς σοι).—αἰσχρὸς=ὁ προξενῶν αἴσχος.—κατακρίνω τινός τι = καταδικάζω τινὰ εἰς τι.—τὸ τελευτήσαι = ἡ τελευτή, ὁ θάνατος.—ἀπονέμω τινί τι ἴδιον=δίδω εἰς τινὰ τι ὡς ἰδιαιτέρον προνόμιον.

Γ'. Ἐπίλογος. Ὁ Ἰσοκράτης ἐξηγεῖ διατὶ ἔδωσε πολλὰς συμβουλὰς μὴ ἀρμοζούσας εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ Δημοκρίτου, ἐπαινεῖ τὰς διαθέ-

σεις αὐτοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἠθικὴν ἐξίψω-
σιν καὶ ἐξευγένισίν του καὶ ταύτας καὶ τὰς συμβουλὰς παντὸς ἄλλου
(§§ 44 - 52).

§ 44 - 45. εἰ πρέπει, πλαγ. ἐρώτ. τὸ εἰ = ὅτι (αἰτιολ.), διότι
προηγείται τὸ ρ. θαυμάζω.—πολλά· ὑποκμ. εἰς τὸ πρέπει.—πρὸς
τὴν... ἡλικίαν = ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, εἰς τὴν (σημερινὴν) ἡλικίαν.—
πραγματεία = ἐργασία, σύγγραμμα.—ἐκφέρω τι = ἐκφράζω, διατυ-
πῶν, δίδω τι.—τούτων· δηλ. τῶν συμβουλῶν.—έντεῦθεν· δηλ. ἐκ ταύ-
της τῆς πραγματείας.—ταμιεῖον = ἀποθήκη.—προσφέρω τι = ἐξά-
γω τι εἰς τὸ μέσον.—δεῖν... ὦν = δεῖν παραλιπεῖν μηδὲν ὦν (γεν.
διαρ.).—χάριν ἔχω τινὶ = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.—διαμαρ-
τάνω τινός = ἀποτυγχάνω εἰς τι.—ἦς· καθ' ἕλξιν ἐκ τοῦ δόξης, ἀντι-
ῆν.—τῶν ἄλλων· ἐνν. ἀνθρώπων.—τῶν ἄλλων... τῶν σιτίων...
τῶν φίλων· γεν. διαρ.—χαίροντας... πλησιάζοντας· κατηγρ. μτχ.
ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—χαίρω τινὶ = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—γιγνώσκω
τοῦναντίον = σχηματίζω ἐναντίαν γνώμην.—τούτων· δηλ. τῶν πλεί-
στων ἄλλων ἀνθρώπων.—τὸν ἐπιτάττοντα, τοῦτον· ἡ δεικτικὴ ἀν-
τωνυμία μετὰ τὴν μετοχὴν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐξαιρεῖ τὸ ὑπὸ τῆς μετο-
χῆς δηλούμενον.—τῶν ἄλλων· γεν. διαρ.

§ 46 - 49. παροξύνομαι ποιεῖν τι = παρακινεῖσθαι νὰ...—ἐκ
τούτων· δηλ. τῶν καλῶν ἔργων.—καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν = καὶ
ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησμονὰς.—πλησμονὴ = ἡ κατὰ κόρον ἀπό-
λαυσις.—παραπέπηγά τινι (ἐνεργ. πρκμ. β' ὡς μέσ. τοῦ ρ. παραπή-
γνυμι) = (μτφρ.) παρακολουθῶ τινα.—τὸ φιλοπονεῖν = ἡ φιλοπο-
νία (πρβλ. τὸ ῥαθυμεῖν = ἡ ῥαθυμία).—ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπο-
νία = ἡ μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις εἰς τὴν ἀρετὴν.—βεβαιότερας· ἐνν.
τῶν ἐκ τῶν ἡδονῶν τέρψεων.—κάκει· δηλ. ἐν τῇ ῥαθυμίᾳ.—έν-
ταῦθα· δηλ. ἐν τῇ φιλοπονίᾳ.—ἡσθέντες· χρν. μτχ.—ἐλυπήθησαν·
πρβλ. ἐν § 1 : διέλυσε.—οὔτω... ὡς = τόσον... ὅσον.—τὰ ἀποβαί-
νοντα = τὰ ἀποτελέσματα.—διαπονοῦμεν· ἡ προθ. διὰ = διαρκῶς,
ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος
μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβλέπει.—ἐνδέχεται = ἔξεστι = εἶναι ἐπι-
τετραμμένον.—τὰ τυχόντα = ὅ,τι τύχη.—εὐθύς = εὐθύς ἐξ ἀρχῆς.—
ὑπόθεσις = βᾶσις.—οὐχ οἶόν τε· ἐνν. ἐστί.—ἡ ἔχειν = εἰ δὲ μὴ
(ἐνν. ἀνάγκη ἐστί) ἔχειν.—οὔτω... ὡς· πρβλ. § 47.—ἐπιεικῆς =

κόσμιος, καθὼς πρέπει ἄνθρωπος.—εἰκότως· ἔνν. ποιῶντες ταῦτα.—
 ὄπου· ἐπίρρ. χρν.—ἢ πού γε... φήσομεν = βεβαίως, ἀληθῶς, κατὰ
 μείζονα λόγον θά εἴπωμεν.—ἐλαττοῦμαι = εἶμαι κατώτερος, μειονε-
 κτώ.—ἀν... ὑπολάβοιμεν· δυνητική εὐκτ.—τούς τοιούτους· δηλ.
 τοὺς φαύλους.—ὑπολαμβάνω τινά = θεωρῶ, νομίζω τινά.—ἡ μὲν·
 δηλ. τύχη.—οἱ δέ· δηλ. φαῦλοι.

§ 50 - 52. ὄντα· ἔνν. τινά (μτχ. ἐναντιωματική).—στοχάζομαι
 τινος = ἐξετάζω τι.—κἀκείνους· δηλ. τοὺς θεοὺς.—ἐπὶ τοῖς = ἐν
 τοῖς.—πῶς ἔχουσι· πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ δηλῶσαι· πῶς ἔχω πρὸς
 τινά = πῶς διάκειμαι πρὸς τινά.—γάρ· διασαφητικός.—Τάνταλος·
 βασιλεὺς τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Πλουτοῦς,
 πατὴρ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς Νιόβης. Ἐπειδὴ ἔτεμάχισε τὸν υἱὸν του
 Πέλοπα καὶ παρέθεσεν εἰς τοὺς θεοὺς ὡς φαγητόν, ἐρρίφθη εἰς τὸν
 Τάρταρον καὶ κατεδικάσθη εἰς αἰώνιαν δίψαν καὶ πείναν· ὑπῆρχον μὲν
 πρὸ αὐτοῦ ἄφθονον ὕδωρ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλλὰ μόλις ἐπλησια-
 ζεν ἀπεμακρύνοντο αὐτοῦ.—κολάζω τινά = τιμωρῶ τινά.—οἷς = τού-
 τοις· ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἰσοδυναμεῖ
 μὲ δεικτικήν· (διὰ τοῦ οἷς ἔννοεῖ τὰς εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀναφερομέ-
 νας συμβουλὰς)· τὸ οἷς ἀντικμ.—παραδείγμασι· κατηγρ. εἰς τὸ χρω-
 μένοις.—ἐμμένω τινὶ = μένω σταθερὸς εἰς τι.—τῶν ποιητῶν...
 τῶν σοφιστῶν· γεν. κτητικάί.—σοφιστής = σοφός.—καθιζάνω ἐπὶ
 τινι = ἐπικάθημαι εἰς τι.—μηδενὸς ἀπείρως ἔχω = τίποτε δὲν ἀ-
 φήνω ἀδοκίμαστον, τὰ πάντα δοκιμάζω.—ἐκ ταύτης = διὰ ταύτης.—
 μόλις = μὲ δυσκολίαν.—ἐπικρατῶ τι (σπανίως μὲ αἰτ. ἀντὶ ἐπικρα-
 τῶ τινος) = ὑπερτερῶ, κατανικῶ τι.—αἱ ἁμαρτίαι τῆς φύσεως =
 τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Α'. Ἀντὶ παντὸς ἄλλου δώρου σοῦ στέλλω τὸν λόγον τοῦτον περιέχοντα τὰ καθήγοντα τοῦ ἄρχοντος, ἵνα μὴ, ὅπως οἱ λοιποὶ ἄρχοντες, μείνης ἀνουθέτητος (§§ 1 - 6).

§ 1 - 6. Νικόκλεις· ὁ Νικοκλῆς ἦτο υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος Εὐαγόρου· πρὸς τὸν ἴδιον δὲ ἀπέστειλε καὶ δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας).— εἰωθότες· μτχ. παρακειμένου μὲ σημ. ἐνεστῶτος· εἶωθα = συνηθίζω.— εἰργασμένος = δουλευμένος.— κτῆμα = πολῦτιμον πρᾶγμα.— δόσις = δῶρον.— ποιούμενοι· κατγρμτ. μτχ. ἐκ τοῦ καταφανεῖς εἶναι.— καπηλεύω = εἶμαι μεταπράτης.— ἂν γενέσθαι = ὅτι γένοιτ' ἂν.— ὀρέγομαι τινος = ἐπιθυμῶ τι.— ὀρεγόμενος... ἀπεχόμενος· ὑποθ. μτχ.— ἐπιτήδευμα = ἐνασχόλησις, ἔργον.— τοὺς μὲν ιδιώτας· ἢ ἀπόδοσις εἰς τὸ τοῖς δὲ τυράννοις.— τρυφάω - ῶ = ζῶ βίον μαλθακὸν καὶ πλήρη ἀπολαύσεων.— καθ' οὓς· ἢ κατὰ σημαίνει συμφωνίαν.— πολιτεύομαι = διοικῶμαι.— παρρησία = τὸ νὰ ὁμιλῇ τις μὲ θάρρος ἐνώπιόν τινος· τοῦτο σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατωτέρω· καὶ τὸ φανερώς ἐξεῖναι... ἁμαρτίαις.— ἐπιπληξαι· ἐνν. αὐτοῖς.— ἐξεστί τιτι ποιεῖν τι = ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ πράττῃ τι.— ἐπιτίθειμαι ταῖς ἁμαρτίαις τινος = ψέγω, ἐπικρίνω τὰ σφάλματά τινος.— ὑποθῆκαι = συμβουλαί, παραγγέλματα.— τύραννος = βασιλεύς, μονάρχης.— ὑπάρχει μοί τι = ἔχω τι.— οὓς = ἐκεῖνοι οὓς.— διατελοῦσι· ἐνν. ὄντες.— οἱ συνόντες (σὺν - εἰμί) = οἱ συναναστρεφόμενοι αὐτούς.— πρὸς χάριν ὁμιλῶ τιτι = συναναστρεφόμενός τινα ὁμιλῶ πρὸς εὐχαρίστησίν του (κολακευτικῶς).— τὰ πράγματα = ἡ πολιτικὴ δύναμις.— ἀφορμαί = τὰ μέσα.— ποιῶ ὥστε = συντελῶ ὥστε.— ιδιωτεύοντες = οἱ μὴ ἔχοντες δημόσιον ὑπουργημα (ἀρχήν).— ὁ ἐπιεικῶς πράττων = ὁ μήτε πολὺ πλοῦσιος μήτε πάλιν πολὺ πτωχός.— δυναστεία = δύναμις, ἐξουσία.— ἐνθυμοῦμαι τι = φέρω εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι.— διεξέειμί τι = διεξέρχομαι τι, ἐξετάζω τι.— διεφθαρμένους... ἠναγκασμένους... συμβεβηκότα· κτγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ὀρῶσι.— ἐξαμαρτάνω εἰς τινα = διαπράττω σφάλμα τι πρὸς τινα, κάμνω εἰς τινα κακόν.— πάλιν... μᾶλλον ἢ = πάλιν

ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ζῆν ὀπωσοῦν ἢ.— ὀπωσοῦν = καθ' οἰονδήποτε τρόπον.— τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς· τῆς συμβαινούσης δηλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων.— παντὸς ἀνδρὸς (γεν. κτημ.) = ἴδιον παντὸς ἀνδρὸς.— νομίζουσιν· ἔνν. οἱ βασιλεῖς.— ὅ· ἀντὶ ἧ, δηλ. ἡ βασιλεία· ἐτέθη κατ' οὐδέτ. γένος, διότι συνεφώνησε πρὸς τὸ μέγιστον.— δεόμενον· ἔνν. ἐστὶ (= δεῖται) = ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ γίνῃ βασιλεὺς, ὅπως γίνεται καὶ ἱερεὺς, διότι ἡ βασιλεία ἔχει ἀνάγκην πολὺ περισσοτέρων γνώσεων καὶ πείρας.

Β'. Ὁ νουθετῶν τοὺς ἄρχοντας ὠφελεῖ καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους (§ § 6 - 8).

§ 6 - 8. καθ' ἐκάστην· εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τὸ καθ' ὅλων δέ.— ἔξ ὧν ἀναφέρεται εἰς τὸ συμβουλευεῖν.— ἔξ ὧν· (μετὰ τὰ ρήμ. συμβουλευεῖν, σκοπεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα) = ὅπως.— κατὰ τρόπον=κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον, καθὼς πρέπει.— αἰεὶ = ἐκάστοτε.— καθ' ὅλων = περὶ ὅλων.— ὧν· ἀναφέρεται εἰς τὸ στοχάζεσθαι· στοχάζομαι· τινος = μετ' ἐπιτυχίας ἀποβλέπω εἰς τι.— ἐξεργάζομαι τι = ἐπεξεργάζομαι τι, καλῶς ἀποπερατώνω τι.— ὑπόθεσις = πρόθεσις, προαίρεσις.— εἰ... ἔσται· πλ. γ. ἐρώτησις.— συνιδεῖν· ἔνν. τοῦτο· συνορῶ τι = κατανοῶ τι, προβλέπω τι.— τὰ καταλογάδην = τὰ πεζά.— παρέσχε... ἔλαβε = παρέχει... λαμβάνει· γνομ. ἀόρ.— δόξα= φήμη, ἔπαινος.— ἐπιχείρημα = ἡ ἐπιχείρησις.— ὀνήσειε· τοῦ ρ. ὀνίνημί τινα = ὠφελῶ τινα.— ἀρχάς· συνων. δυναστείας (πρβλ. § 5).— ἀσφαλεστέρας... πρασιτέρας· πράγματι ὁ ἄρχων εἶναι ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀρχήν, ὅταν οἱ πολῖται ζῶσιν ἡσύχως χωρὶς νὰ πιέζωνται ὑπὸ σκληρᾶς δουλείας.

Γ'. Ἔργον τοῦ ἄρχοντος εἶναι ἡ διὰ συνεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐργασίας αὔξεισις καὶ εὐημερία τοῦ κράτους του (§ § 9 - 14).

§ 9 - 14. ἐν κεφαλαίοις = ἐν γένει, ἐν περιλήψει.— περιλαμβάνω τι = ὀρίζω τι.— ἂν ὁμολογῆσαι = ὅτι ἂν ὁμολογήσαιτε.— τὰ συμπύπτοντα = τὰ συμβαίνοντα.— ῥαθυμῶ = παραμελῶ ἀπὸ ὀκνηρίαν.— ἀμελῶ = παραμελῶ ἕνεκα ἄλλων ἀσχολιῶν· ἀμελεῖν· κεῖται ἀπολύτως ἄνευ πτώσεως.— ὅπως = πῶς.— τῶν ἄλλων· γεν. συγκριτική.— γνώμη = πνεῦμα, διάνοια.— ἀσκητῆς = ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος

ἀθλητής.—αἱ πανηγύρεις· νοοῦνται οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες (Ὀλύμπια, Ἴσθμια, Νέμεα καὶ Πύθια).—οὐδ' ἐν μέρος· διότι βραβεῖα τοῦ βασιλέως διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν δὲν εἶναι στέφανος ἢ δῶρα, ἀλλὰ ἡ εὐτυχία τῶν πολιτῶν καὶ ἡ δόξα τοῦ κράτους του.—ὦν = τούτων δέ.—ἐνθυμοῦμαι τινος = ἔχω τι ὑπ' ὄψιν μου. — προσέχω τὸν νοῦν ὅπως = φροντίζω πῶς· τὸ ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὸ διοίσεις.—διαφέρω τινός τι εἶμαι = ἀνώτερός τινος κατὰ τι.—δύναμις = σημασία, σπουδαιότης.—καταγιγνώσκω τινὸς δυστυχίαν, ὡς = καταλογίζω εἰς τινα δυστυχίαν, διότι.—αἴς· δοτ. ὄργαν.—οὐδέν· ἐπίρρ.—ὡς ... δυναμένης... οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην = οὕτω νὰ σκέπτεσαι μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι δύναται ἡ παιδείσις... νὰ εὐεργετῇ τὴν ἡμετέραν φύσιν.—οὓς ἂν δύνη = ἔάν τις δύνασαι, ὅποιους δύνασαι.—μήτε τῶν σοφιστῶν... ἔχειν = μήτε οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν μηδενὸς τῶν σοφιστῶν.—ἀπείρως ἔχω τινός = εἶμαι ἀπείρως τινος, ἀγνοῶ τι.—τῶν μὲν· δηλ. σοφιστῶν.—τῶν δέ· δηλ. ποιητῶν· νοοῦνται δὲ οἱ καλούμενοι γνωμικοὶ ποιηταὶ (Ἡσίοδος, Θεόγνις, Φωκυλίδης) ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα μόνον ἀναγιγνώσκων αὐτούς, καθόσον ἦσαν προγενέστεροι· ἐνῶ ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα ὄχι μόνον μελετῶν τοὺς προγενεστέρους ἀλλὰ καὶ ἀκροώμενος τοὺς συγχρόνους του.—γυμνάσιον = ἄσκησις.—ὑποτίθεμαι = παραδέχομαι, θέτω ὡς βᾶσιν.—δεῖν· εἰδ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπεθέμεθα.—καὶ τὴν πόλιν... καὶ (τὸν) διοικήσοντα τὴν πόλιν ὡς χρῆ (ἐνν. διοικεῖν).—μάλιστα δ' ἂν... παρακληθείης = πρὸ πάντων (ἐξαίρετως) δὲ ὁ ἴδιος ἤθελες προτρέπει τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὴν παιδείαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος).—ἔρρωμένως (ἐπίρρ. τῆς μετοχῆς ἔρρωμένος τοῦ ρ. ῥώννυμαι) = μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.—ἀτιμάζω τι = περιφρονῶ τι, δὲν τιμῶ τι.

Δ'. Καθήκοντα τοῦ ἄρχοντος πρὸς τοὺς θεοὺς, πρὸς ἑαυτὸν, πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς ἀρχομένους (§§ 15 - 39).

§ 15 - 19. ἐντεῦθεν· δηλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ὁδηγὸς εἰς πᾶν ἔργον.—φιλόπολις = φιλόπατρις.—χαίρω τινὶ = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—ποιοῦμαι τὴν ἐπιμέλειάν τινος = καταβάλλω φροντίδα διὰ τι.—μέλει μοί τινος = φροντίζω περὶ τινος.—περὶ παντός ποιοῦμαι ἄρχειν = ὑπὲρ πᾶν ἄλλο (ἐκτιμῶ) θέλω νὰ ἄρχω.—κεχαρισμένως τινὶ = ἀρεστῶς, προσφιλῶς

πρός τινα.—αὐτοῖς· κατὰ πληθ. ἀριθμόν, διότι ἡ προηγουμένη λέξις πλήθους εἶναι περιληπτική.—τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν· γεν. διαιρετ.—πολιτεία=πολίτευμα.—θεραπέω τινα=περιποιοῦμαι τινα.—δημαγωγέω-ω=(ὀδηγῶ) διοικῶ τὸν λαόν.—ὕβριζω=γίνομαι, (εἶμαι) αὐθάδης, ἀλαζών.—ὕβριζομαι=πάσχω ὑβριστικὴν μεταχείρισιν.—σκοπῆς ὅπως· πρβλ. ἐν § 11 : προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως.—πολιτεία=διοίκησις τῆς πολιτείας.—πρόσταγμα=κατὰ νόμον προσταγή.—ἐπιτήδευμα=ἔθιμον.—κινῶ τι=μεταβάλλω τι.—μετατίθημί τι=καθιστῶ τι ἄκυρον (καταλύω).—τὸ σύμπαν (ἐπίρρ.)=καθόλου, ἐν γένει.—σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογούμενοι=σύμφωνοι πρὸς ἑαυτούς.—πρὸς δὲ τούτοις· ἐνν. ζῆτει νόμους.—ἀμφισβήτησις=ἀμφιβολία, φιλονικία, διαφορά.—τὰς διαλύσεις· δηλ. τῶν διαφορῶν.—ὡς οἶόν τε τάχιστος=τάχιστος ὅσον εἶναι δυνατόν (κατὰ τὸ δυνατόν).—ταῦτα· συγκεφαλαίωνει τὰ προηγούμενα.—προσεῖναι... τοῖς καλῶς κειμένοις=πρὸς τοῖς καλῶς κειμένοις εἶναι.—τὰ καλῶς κείμενα=τὰ καλῶς ἔχοντα.—αὐτοῖς· δηλ. τοῖς πολίταις.—ἐργασία=ἡ ἀσχολία εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας· ἀντίθετον τούτου εἶναι ἡ πραγματεία=ἡ εἰς τὴν ρητορείαν ἀσχολία καὶ ἀνάμειξις εἰς ξένας ὑποθέσεις.—τὰς μὲν... πρὸς δὲ τὰς=ταύτας μὲν... πρὸς ταύτας δέ.—προθύμως ἔχω πρὸς τι=δεικνύω προθυμίαν πρὸς τι.—ποιοῦμαι τὰς κρίσεις=κρίνω τι.—ἀμφισβητῶ πρὸς τινα περί τινος=φιλονικῶ πρὸς τινα περί τινος.—πρὸς χάριν· πρβλ. § 4.—ταῦτά γινώσκω=ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην, κρίνω ὁμοίως.—οἰκῶ τὴν πόλιν=διοικῶ τὴν πόλιν.—ταῖς μὲν κατασκευαῖς (δοτ. τοῦ κατὰ τι)· κατασκευαῖ ἐνταῦθα δὲν εἶναι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαί, ἀλλὰ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μία πόλις καλῶς διοικουμένη.—πράξεις=εἰσπράξεις τῶν δημοσίων προσόδων.—ἀκριβῶς=ἐπιμελῶς, αὐστηρῶς.—διαρκῶ (ἀμτβ.)=ἐξαρκῶ (δηλ. ἵνα μὴ ἐξαντλῶνται οἱ πόροι).—τοῖς προειρημένοις· δηλ. ταῖς κατασκευαῖς.—τῷ κάλλει=ἐν τῷ κάλλει.—τῶν δεδαπανημένων· γεν. συγκριτική.

§ 20 - 23. τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιῶ=λατρεύω τοὺς θεοὺς.—θῦμα=θυσία.—θεραπεία=σεβασμός, λατρεία.—ὡς· ἐπιτείνει τὸ βέλτιστον.—ἐλπίς· ἐνν. ἐστί.—ιερεῖον=τὸ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν θυσιαζόμενον ζῆον.—καταβάλλω ἱερεῖον=κάμνω θυσίαν.—πράττω

τι παρά τινος = λαμβάνω τι παρά τινος.—ταῖς ἀρχαῖς (= με τὰς τιμὰς αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχέσιν με τὴν αὐλήν) = με τὰς αὐλικὰς περιποιήσεις.—ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς = με τὰς πραγματικὰς δὲ τιμὰς (λ.χ. προσκλήσεις εἰς συμβούλια, δῶρα διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.λ.).—σῶζω τι = διασφῶζω, διατηρῶ τι.—τυραννίς = ἀρχή.—κῆδομαί τινος = ἐπιμελοῦμαι τινος.—τῶν πολιτικῶν = τῶν πολιτῶν.—τοὺς ἐργαζομένους· κεῖται ἀπολύτως.—ἀναλίσκειν... ποιεῖν· ἐκ τοῦ νόμιζε.—ποιῶ τινα πλείω = αὐξάνω τινά.—τὴν ἀλήθειαν προτιμῶν = οὕτω φαίνου προτιμῶν τὴν ἀλήθειαν.—ἀσφαλῆ· κατηγορ. εἰς τὸ τὴν πόλιν.—συμβόλαια = δοσοληψία.—νόμιμος = δίκαιος.—περὶ πλείστου ποιοῦμαι τινα = τὰ μέγιστα τιμῶ τινα.—τῶν ἀφικνουμένων· γεν. διαορ.—τοὺς σοὶ δωρεὰς ἄγοντας· ἔννοεῖ τὰς συνηθισμένας δωρεὰς, περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἐν § 1.—ἀλλά... ἀξιούντας· πράγματι βασιλικὸν εἶναι τὸ δίδοναι δῶρα ἢ τὸ λαμβάνειν ἴσως ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐν γένει τοὺς διανοουμένους καὶ λοιποὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι κατέφευγον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους.—ἐξαιρῶ τινός τι = ἀπομακρύνω τι ἀπὸ τινα.—τοὺς πολλοὺς φόβους = τοὺς παρὰ σοῦ μεγάλους φόβους.—περιδεῆς = λίαν φοβισμένος.—δεινός = φοβερός.—τῶ ... τῶ· δοτ. ὄργ.—ποιοῦμαι τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων = ἐπιβάλλω ποινὰς μικροτέρας τῶν σφαλμάτων (ὄχι δηλ. ἀναλόγους πρὸς τὰ σφάλματα).

§ 24 - 26. ἀρχικός = ἐπιτήδειος, ἱκανὸς εἰς τὸ ἀρχειν.—χαλεπότητι = με ἀγριότητα καὶ δυστροπίαν.—ἦττώμαί τινος = ἦττων εἰμί τινος.—αὐτῶν· γεν. συγκριτικῆ.—ταῖς ἐπιστήμαις· δοτ. τροπ.—μηδέν· ἐπίορ.—οὕτως ὁμιλῶ πρὸς τινα = οὕτω συμπεριφέρομαι πρὸς τινα.—φιλονικῶ = ἀμιλλῶμαι, διαμφισβητῶ τὰ πρωτεῖα.—περὶ ὧν = περὶ τούτων ᾗ.—κρατήσαντι· ὑποθ. μτχ.—μέλλοι συνοίσειν = συνοίσει.—φαῦλος = ταπεινός, χυδαῖος.—συμφερόντως· ἀντίθετον : μετὰ βλάβης.—περιβάλλομαί τι (ἐνταῦθα) = διανοοῦμαι τι.—κατέχω τι = ἐπιτυγχάνω τι, κατορθώνω τι.—ἐξεργάζομαί τι = τελειώνω τι.—οἷς = ταῦτα, οἷς.—τῇ παρούσῃ· δηλ. ἀρχῇ.—τελέως = παντελῶς.—ἄρχω τινός = ἐξουσιάζω τινά.—ἄν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιθυμῆς.—οἶον χρή· ἔνν. εἶναι σε.—πράττων = εὖ πράττων.—ἐν τῷ παρόντι· ἔνν. εὖ πράττεις.

§ 27 - 28. ἀκριβεῖς· πρβλ. ἐν § 19 : ἀκριβῶς.—οἱ συνόντες· συνών. οἱ χρώμενοι=οἱ συναναστροφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι.—ἐφίστημί τινά τινα=διορίζω τινά εἰς τι.—ὡς... ἔξων=μέ τήν ιδέαν ὅτι θά ἔχῃς.—αἰτίαν ἔχω τινός=κατηγοροῦμαι διά τι.—ὦν=τούτων ἅ.—ἡγοῦ πιστούς· ἐνν. εἶναι.—τὰ ἁμαρτανόμενα=τὰ ἁμαρτήματα, σφάλματα.—ἐπιτιμῶ τινι=ἐπικρίνω τι.—παρρησίαν· πρβλ. § 3.—ἀμφιγνοέω - ὦ περί τινος=ἀμφιβάλλω περί τινος.—διορῶ τινα=διακρίνω τινά.—τέχνη... μετ' εὐνοίας· τροπ. διορισμοί.—πλέον ἔχω τινός=εἶμαι ὑπέρτερός τινος.—ταῖς αὐταῖς ζημίαις... αἷς· δοτ. ὄργαν.

§ 29 - 32. ἄν...δουλεύης...ἀλλά κρατῆς· ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦθ'·—δουλεύω τινί=εἶμαι δοῦλος εἰς τινα.—συνουσία=συναναστροφή.—εἰκῆ=ἀπερισκέπτως, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.—ἐπ' ἐκείναις...χαίρειν=ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς.—χαίρω ἐπί τι=εὐχαριστοῦμαι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.—διατριβή=συνουσία.—ἐπιδίδωμι (ἀπολύτως)=προάγωμαι, προκόπτω, προσδεύω.—φιλοτιμοῦμαι ἐπί τινι = καυχῶμαι διά τι.—διαπράττομαί τι = κατορθώνω τι.—τοῖς κακοῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ δυνατόν ἐστι.—μέγα φρονῶ ἐπί τινι=μεγαλοφρονῶ διά τι· μέγα φρονῶν· ἐκ τοῦ φαίνου.—οὐδὲν μέρος=οὐδόλως.—μέτεστί τινί τινος=μετέχει τίς τινος.—τῶν τιμῶν· γεν. διατρ.—ἀληθεστάτας· κατηγορ. εἰς τὸ ὑποκμ. τάς... γιγνομένας.—αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς=μόνοι των οἱ πολῖται (ἀπόντος σοῦ).—γνώμη=σχέψις, ιδέα.—ἦν... χαίρειν=ἦν συμβῆ σοι χαίρειν ἐπί τῷ τῶν φάυλων.—ἐνδείκνυμαι (μετὰ μτχ.)=δεικνύω (ἔτι).—σπουδάζω περί τι = ἀσχολοῦμαι περί τι.—τὸ ἦθος = ὁ χαρακτήρ.—περί πλείονος ποιοῦμαι (μετ' ἀπαρμφ.) = προτιμῶ (νά).—δόξη· δοτ. ποιητ. αἰτίου εἰς τὸ κτητά.—κτητός=δυνάμενος ν' ἀποκτηθῆ.—χρημάτων (γεν. τοῦ τιμήματος) = ἀντὶ χρημάτων.—ὠνητός=δυνάμενος ν' ἀγορασθῆ.—τὰ μέν· δηλ. χρήματα.—παραγίγνεται τινί τι=ἔρχεται εἰς τινά τι, ἀποκτᾷ τίς τι.—τὴν δὲ (δηλ. δόξαν) οὐχ οἶόν τ' (ἐνν. ἐστὶ) κτήσασθαι ἀλλ' ἦ· μετὰ πρότασιν ἀποφατικὴν τὸ ἀλλ' ἦ = εἰμή.—οἱ διενεγκόντες = οἱ πρωτεύσαντες, οἱ ἔξοχοι.—τρυφάω - ὦ ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς... κόσμοις=ζῶ μεγαλοπρεπῶς (πολυτελεῶς) κατὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τὰ... κοσμήματα· (πρβλ. καὶ § 1).—καρτερῶ ἐν τινι=μένω σταθερὸς εἰς τι.—ὡς χρή· ἐνν. καρτερεῖν.—ἐπιτήδευμα = τρόπος ζωῆς (πρβλ. καὶ § 17).—

ἐκείνοις· δηλ. τοῖς ὀρώσι· (ἐκ τοῦ οἱ μὲν ὀρώντες, εἰς τὸ ὅποιον ἀντιτίθεται τὸ οἱ δὲ συνόντες).—τὴν αὐτὴν ἐκείνοις=ὁμοίαν μὲ ἐκείνους.

§ 33 - 35. ὡς· ἐπιτείνει τὸ ἐλαχίστοις.—τυγχάνω τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν=εὐρίσκω κατάλληλον στιγμήν· τὸ τυγχάνειν ἐκ τοῦ κράτιστόν (ἔστι).—δυσκαταμαθήτως ἔχω=δυσκόλως μαθάνομαι, γινώσκομαι.—πλεονάζω = εἶμαι ὑπερβολικός, ὑπερβαίνω τὰ ὅρια.—μετριότης = συμμετρία.—ἀστεῖος=εὐγενής τοὺς τρόπους.—τὸ μὲν· ἀναφέρεται εἰς τὸ σεμνός.—τὸ δέ· εἰς τὸ ἀστεῖος.—σεμνός=σεβαστός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος.—ιδέα = τρόπος, εἶδος· ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις· δηλ. τῇ τε ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι.—ἀκριβῶ - ὦ τι=ἐρευνῶ, ἐξετάζω τι.—ῶν· πρβλ. ἐν § 27 : ῶν ἄν.—μέτιθι· τοῦ ρ. μετέρχομαί τινι ἢ τι=ἀκολουθῶ, (ἐπι)διώκω, ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.—αἱ ὁδοὶ (μτφρ.) = τὰ μέσα.—τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν...ποιήσει=τὸ δὲ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι.—τὸ γυμνάζεσθαι=ἡ ἄσκησις.—ποιῶ τινα δύνασθαι=κάμνω τινα ἱκανόν.—χρῶμαι τοῖς πράγμασι=μεταχειρίζομαι ὠφελιμώτερον τὰ πράγματα.—τὰ συμπίπτοντα· πρβλ. § 9.

§ 36 - 39. ἐπιτήδευμα· πρβλ. § 16.—εἰκὼν τῆς ἀρετῆς=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτῆρα.—εἰκὼν τοῦ σώματος=εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.—ὑπόμνημα = μνημεῖον.—καταλιπεῖν· ἐκ τοῦ βούλου.—διαφυλάττειν· ἐκ τοῦ πειρῶ.—καλῶς = ἐντίμως, ἐνδόξως.—φρόντιζ' ὅπως· πρβλ. § 11 : προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως.—τῆς τιμῆς· δηλ. τῆς ἐκ τῆς βασιλείας.—περιορῶ τι διαλυθὲν = ἀφήνω τι νὰ διαλυθῇ.—μελετῶ λέγειν = φροντίζω νὰ λέγω.—ζηλώω - ὦ τινός τι=ζηλεύω, ἐπαινῶ τινός τι.—ἀκριβῶς· πρβλ. § 19.

Ε'. Ἐξηγῶν διὰ τὴν ἔγραψε καὶ πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν Νικοκλέα, συνιστᾷ εἰς αὐτὸν νὰ ἔχη συμβούλους φρονίμους, οἱ ὅποιοι μόνοι θ' ἀδείξουν τὴν βασιλείαν του (§§ 40 - 53).

§ 40 - 44. εἰ=ὄτι (αἰτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ ρ. θαυμάζω.—παρέλαθε=διέλαθε.—ὄτι τοσοῦτων ὄντων...ἐπιτηδεύοντες=ὄτι καὶ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν ἰδιωτῶν) καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντες ἐοράκασιν,

οί δ' αὐτοί τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντές τι τούτων (δηλ. τῶν ὑπ' ἑμοῦ εἰρημένων) τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος.—γάρ· βεβαιωτικός.—τῶν ἐπιτηδευμάτων· ἀναφέρεται εἰς τὸ τὰς καινότητος.—ἄπιστον=ἀπίθανον.—τὰ νομιζόμενα=τὰ συνηθισμένα.—ἡγεῖσθαι· ἔνν. χρή.—χαρίεις = εὐφυής, ἀγαπητός, μορφωμένος, σοφός.—ἄθροῖσαι...καὶ φράσαι κάλλιστα· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσσεται τὸν ἑαυτὸν του, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον πλείστας συμβουλὰς συνέλεξε καὶ εὐμεθόδως κατέταξεν, ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικῶς συνέγραψε τὸν παρόντα λόγον.—ὑπερ· ἔνν. πάσχουσι.—Ἡσίοδος· ὁ ἰδρυτὴς καὶ διαμορφωτὴς τοῦ διδασκτικοῦ ἔπους, γεννηθεὶς τὸ 750 π.Χ. εἰς Ἀσκλην τῆς Βοιωτίας· ἔργα αὐτοῦ εἶναι ἡ Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι καὶ Ἀσπίς τοῦ Ἡρακλέους.—Θεόγνις· ἐκ Μεγάρων ἐλεγειακὸς ποιητὴς (570 - 500 π.Χ.).—Φωκυλίδης· σύγχρονος τοῦ Θεόγνιδος, ἐκ Μιλήτου, γράφας καὶ αὐτὸς γνωμικὰς καὶ ἠθικὰς ἐλεγείας.—λέγοντες· δηλ. οἱ ἄνθρωποι.—συνδιατρίβω τινί (ἐνταῦθα)=ἀκούω τι.—ἄνοια=ἀνοησία.—αἰροῦνται...μᾶλλον ἢ· τὸ μᾶλλον κεῖται πλεοναστικῶς, διότι εἰς τὸ αἰροῦνται περιέχεται συγκριτικὴ ἔννοια· ἐτέθη ὅμως, ἵνα ἐπιτείνῃ τὴν εἰς τὸ ρῆμα ὑπάρχουσαν σύγκρισιν.—ὑποθῆκαι· πρβλ. § 3.—σπουδάζω ἐπὶ τινι=σοβαρῶς ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

§ 45 - 49. τί δεῖ;=οὐ δεῖ.—διατρίβω λέγων=μακρηγορῶ.—χαίρω τινί· πρβλ. § 15.—χαίροντας...ἔχοντας...δοκοῦντας(=νομίζοντας)· κτηγμ. μετχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—τὰ δέοντα=τὰ ἀναγκαῖα.—τοῖς τοιούτοις· ἀντικμ. εἰς τὸ ἀρέσειεν.—οἱ εὖ φρονοῦντες=οἱ πεπαιδευμένοι.—ἀπλοῦς=χρηστός.—λοιδοροῦντας· ἔνν. ἄλλους· λοιδοροῦμαι (παθητ.)=κακολογοῦμαι.—ἐρημία=ἐλλειψίς βοηθείας.—καθ' ἅπαντων· πρβλ. § 6.—τοῖς εἰρημένους· δοτ. συντκ. εἰς τὸ τῶν ἐχόντων.—δ' οὖν = βεβαίως.—κεχαρισμένον (τοῦ ρ. χαρίζομαι)=εὐάρεστον.—ὄτι· αἰτιολ.—καταχρῶμαί τινι πρὸς τι=κάνω μεγάλην χρῆσίν τινος εἰς τι.—ταῖς ιδέαις ταύταις· ιδέας ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μύθους.—μυθολογῶ τι=μὲ τρόπον μυθώδη διηγοῦμαι τι.—καθίστημι εἰς τι=φέρω, παρουσιάζω τι εἰς τι.—ἀκουστούς· ἔνν. τοὺς ἀγῶνας.—ἀφεκτέον τινός=δεῖ ἀπέχεσθαι τινος.—οἷς· ἢ δοτ. ἀναφέρεται εἰς τὸ χαίροντας.

§ 50 - 53. διέρχομαί τι=διεξέρχομαι, διηγοῦμαι τι.—ἡγούμενος σέ... τοῖς ἄλλοις=ἡγούμενος σέ, τὸν...ὄντα τύραννον δεῖν

μη τήν αὐτήν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις.—ταῖς ἡδοναῖς κρίνω
 τι=κρίνω τι ἀπό τὰς ἡδονάς, τὰς ὁποίας μοῦ παρέχει.—ἐπὶ τῶν χρη-
 σίμων=ἐπάνω εἰς τὰ χρήσιμα, ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν ὁποίαν παρέ-
 χουν.—ἄλλως τε=πλὴν τούτου.—οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=
 οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φιλόσοφοι.—ἀμφισβητοῦσι·
 βλ. Εὐαγόραν § 8.—ἐριστικῶν λόγων· ἐνταῦθα ὁ Ἴσοκρ. ὑπαινίσσεται
 τοὺς φιλοσόφους τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς (καὶ διαλεκτικῆς ἢ ἐρι-
 στικῆς καλουμένης), οἱ ὅποιοι κατεγίνοντο πολὺ μὲ τὴν διαλεκτικὴν
 καὶ ἀπέδιδον μεγίστην δύναμιν εἰς αὐτήν.—ἐξ ἐκάστου τούτων· δηλ.
 τῶν ἐριστικῶν, πολιτικῶν.—ὅτι δεῖ... δυνάμενον=ὅτι δεῖ τὸν κα-
 λῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι δυνάμενον βουλευέσθαι (= αἰ-
 ρεῖσθαι τὰ χρήσιμα) ἐξ ἐκάστου τούτων.—(χρῆ) τοίνυν· δηλ.
 ἀφοῦ πάντες οὕτως ὁμολογοῦσι.—ἀφέμενον· ὑπκμ. τὸν καλῶς πε-
 παιδευμένον καὶ δυνάμενον βουλευέσθαι.—τῶν ἀμφισβητουμέ-
 νων· δηλ. ἐκείνων περὶ τῶν ὁποίων δὲν ὁμονοοῦν οἱ φιλόσοφοι.—τὸ
 συνομολογούμενον = ἐκεῖνο περὶ τοῦ ὁποίου συμφωνοῦν.—αὐτῶν·
 δηλ. τῶν φιλοσόφων.—λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος=ἐλέγχω, δοκι-
 μάζω τινά.—ἐπὶ τῶν καιρῶν = εἰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις.—
 καθ' ὅλων· πρβλ. §§ 6 καὶ 47.—ὁ μηδὲν γινώσκων τῶν δεόντων·
 συνώνυμον: ὁ μηδὲν ὦν χρήσιμος. —χρήσιμος = ἱκανός, ὠφέλιμος,
 ὁ γνωρίζων τί ὠφελεῖ.—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα = πολὺ ἐκτι-
 μῶ τινα.—τυραννικὸν = ἀρμόζον εἰς τύραννον, βασιλέα.—πλείστα
 = πλείστην ὠφέλειαν.

ς'. Ἐπίλογος. Ἐγὼ ὅπως ἡδυνάμην σὲ συνεβούλευσα· νὰ
 θέλῃς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τοιαῦτα δῶρα νὰ σοῦ κάμνουν, τῶν ὁποίων ἡ χρῆ-
 σις θὰ καθιστᾷ αὐτὰ περισσότερον πολύτιμα (§ 54).

§ 54. ἀρχόμενος=εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου τούτου).—πο-
 λὺ πλείονος· γεν. τοῦ τιμήματος.—ἀλλὰ τοιαύτας· ἐνν. ἄγειν σοι
 δωρεάς.—αἷς· ἀντικείμεν. εἰς τὸ χρῆ.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Α'. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες προτιμοῦν τὴν διὰ πανηγυρικοῦ λόγον ἐξύμνησιν· οὐδείς ὅμως σύγχρονον ἄνδρα ἐξύμνησε, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν συγχρόνων των. Ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐξυμνήσω τὸν Ἐὐαγόραν, καίτοι ὡς ρήτωρ δὲν διαθέτω τὰ μέσα τῶν ποιητῶν (§§ 1 - 11).

§ 1 - 4. τιμῶντα...λείποντ'· κατηγορμ. μτχ. ἐκ τοῦ ὄρων.—τὰ ἐπιπερόμενα (=τὰ νομιζόμενα) = τὰ προσφερόμενα (εἰς τὸν τάφον).—ἄμιλλα=ἀγών.—λείποντ'...ὑπερβολὴν=ὅτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν παραλείπεις τῶν τοιούτων (δηλ. τιμῶν)· αἱ τιμαὶ τὰς ὁποίας προσφέρεις εἶναι τόσον μεγαλοπρεπεῖς, ὥστε οὐδείς δύναται νὰ σὲ ὑπερτερήσῃ.—εἴ τις... τοῖς τετελευτηκόσι=εἰ οἱ τετελευτηκότες αἰσθάνονται.—ἀποδέχεσθαι... χαίρειν...ἔχειν· ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἡγησάμεν.—πολὺ δ' ἄν... χάριν ἔχειν=ὅτι... ἔχοι ἄν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἶ τις δυνηθεῖη.—τοῖς ἄλλοις ἅπασι=δι' ὅλα τὰ ἄλλα (δηλ. τὰς προσφερομένας τιμὰς).—ἐπιτήδευμα=πρᾶξις, ἔργον.—κίνδυνος=πόλεμος, μάχη.—διέρχομαι τι=διεξέρχομαι, διηγούμαι, ἐξιστορῶ τι.—ἐκείνῳ· ποιητ. αἴτιον.—βουλομένους...αἰρουμένους...σπουδάζοντας... ποιοῦντας· κατηγορμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—ἀντὶ τῶν τοιούτων· δηλ. τιμῶν.—ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν=ἀντὶ τῆς ζωῆς τὸν θάνατον.—σπενδάζω περὶ τινος=ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος.—ἢ τοῦ βίου=ἢ περὶ τοῦ βίου (=ζωῆς).—ὅπως καταλείψουσι=διὰ νὰ... (τὸ ὅπως μετὰ μέλλ. ὀριστ. σημαίνει ἐνταῦθα τὸν σκοπὸν).—τῶν τοιούτων· δηλ. ἀποτελεσμάτων.—ἐξεργάζομαι τι=κατορθῶν τι.—εἰμι περὶ τι=ἀσχολοῦμαι περὶ τι· οἱ περὶ τὴν μουσικὴν ὄντες=οἱ μουσικοί.—οἱ περὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες=οἱ ἄλλοι ἀθληταί.—ἐντιμος=γνωστός, ἐπίσημος.—κατέστησαν· γνωμικὸς ἀόρ.—ὁ λόγος δηλ. ὁ ρητορικὸς.

§ 5 - 7. τοὺς ἄλλους· δηλ. ρήτορας (σοφιστὰς).—οἱ ἐφ' αὐτῶν=οἱ καθ' αὐτούς=οἱ σύγχρονοί των.—κοσμεῖν· ἐνν. λόγῳ.—ἐν εἰδόσι=ἐνώπιον γνωριζόντων.—φιλοτιμοτέρως διάκειμαι πρὸς τι=

μέ μεγαλύτερον ζῆλον κλίνω (τρέπομαι) πρὸς τι.—εὐλογοῦμαι=ἐπαινοῦμαι.—εὐλογῆσονται (=εὐλογηθήσονται)=θά ἐπαινεθοῦν (μᾶλλον τούτων=περισσότερον ἀπὸ αὐτοῦς).—παρέχω τινά ἀμείνω=ἀναδεικνύω τινά ἀνώτερον.—οἱ ἐπέκεινα γενόμενοι' ἐννοοῦνται οἱ ἐπίγονοι (οἱ υἱοὶ τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων, οἱ ὅποιοι κατέστρεψαν τὰς Θήβας) καὶ ἐν γένει οἱ πρὸ τοῦ Τρωικοῦ ἥρωες, Θησεύς, Ἀργοναῦται κ.λ.π.—ὑμνοῦμαι=ἐπαινοῦμαι, ἐγκωμιάζομαι εἰς ὕμνους (ποιήματα ἐπικά).—τραγωδοῦμαι=ἐπαινοῦμαι εἰς τραγωδίας (δράματα).—ἀξιωθησόμενον' κατηγορ. μτχ. ἐκ τοῦ (ὅταν) προειδῆ.—ἀρετῆ=προτέρημα.—πρόσεστί τινί τι=ὑπάρχει εἰς τινά τι.—ὄτι μέγιστον... ἐστί' ἐκ τοῦ τοῦτο.—δυσκόλως πέφυκα=φύσει εἶμαι δύστροπος.—εὐλογουμένων' ἐνν. ἐκείνων.—τοὺς νοῦν ἔχοντας' κατ' αἰτιατ. ἀντί δοτ., ὑποκμ. τοῦ δουλευτέον=δεῖ δουλεύειν.—καὶ λέγειν' ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ=καὶ μάλιστα ἐπειδὴ.—τοὺς ἐπανορθοῦντας' δηλ. τὰ καθεστῶτα (τὰ κείμενα, τὰ συνηθισμένα).—κινῶ τι=μεταβάλλω τι.

§ 8 - 11. λόγος=πεζὸς λόγος.—σημεῖον δὲ μέγιστον' προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—γάρ' διασαφητικός.—φιλοσοφία' κατὰ τὸν Ἰσοκράτη σημαίνει πᾶσαν ἐλευθέριον παιδείαν' οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διανοοῦμενοι.—πολλὴν συγγνώμην ἔχω τινί=πολὺ συγχωρῶ τινά.—δέδοται τινί τι=εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς τινά τι.—κόσμοι=τὰ πρὸς καλλωπισμὸν μέσα.—πλησιάζω τινί=συναναστρέφομαι πρὸς τινά' πλησιάζοντας=ὅτι πλησιάζουσι.—δηλῶσαι' ἐκ τοῦ οἶόν τ' (ἐστί).—τὰ τεταγμένα ὀνόματα=αἱ εἰς μεγάλην χρῆσιν λέξεις καὶ ἐκφράσεις, αἱ συνηθισμέναί.—ξένα=ἄλλης διαλέκτου.—καιναὶ = νέαι, ὑπὸ τῶν λογοτεχνῶν πλαττόμεναι.—μεταφορά' ὁ λεκτικὸς τρόπος κατὰ τὸν ὅποιον αἱ ἔννοιαι παρίστανται εἰκονικῶς.—τοῖς εἶδεσι' ἐνν. τῶν κόσμων.—οἱ περὶ τοὺς λόγους=οἱ λογογράφοι, οἱ πεζογράφοι.—οὐδὲν ἔξεστι' κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω πολλοὶ δέδονται.—ἀποτόμως=ἀπολύτως, αὐστηρῶς.—τοῖς πολιτικοῖς' πρβλ. § 9 : τοῖς τεταγμένοις.—ἐνθύμημα=συλλογισμὸς, διανόημα.—οὐδενὸς τούτων' δηλ. μέτρων καὶ ρυθμῶν. Τοῦτο δὲν εἶναι καθ' ὄλοκληρίαν ἀληθές, διότι καὶ οἱ ῥήτορες ἐπιδιώκουν τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν.—ἡ λέξις=τὸ λεκτικόν.—ἐκεῖθεν=ἀπὸ τὰ κατωτέρω. — διάνοια=νόημα. — δόξα=ὑπόληψις. — ἧς'

(ἀντί ἦν)· καθ' ἕλξιν.— πλεονεκτώ = εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.— ἀποπειρώμαι τινος = δοκιμάζω τι.— εὐλογεῖν' ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο.— ἐν ταῖς ψδαῖς καὶ τοῖς μέτροις = ταῖς μέτροις τῶν ψδῶν = μὲ ἐμμέτρους ψδάς· (σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν).

B'. Ὁ Εὐαγόρας δὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν μεγάλων προγόνων του (§§ 12 - 20).

§ 12 - 18. φύσις = γενεά, καταγωγή· τῆς φύσεως· σαφηνίζεται διὰ τοῦ καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος.— τῶν ἄλλων ἕνεκα· δηλ. τῶν μὴ ἐπισταμένων.— οὐδὲν = κατ' οὐδέν.— ἐκείνων· δηλ. τῶν προγόνων.— τοὺς ἀπὸ Διός· ὑποκμ. εἰς τὸ εἶναι.— ἡμίθεος· ὁ γεννηθεὶς ἐκ θεοῦ καὶ θνητῆς ἢ ἐκ θνητοῦ καὶ θεᾶς.— τούτων δ' αὐτῶν· δηλ. τῶν ἀπὸ Διὸς ἡμιθέων.— οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ = πάντες.— ὑπερβάλλω (ἀπολύτως) = ὑπερέχω, γίνομαι ὑπέρμετρος, λίαν ἐξέχω.— οἱ καθ' αὐτούς· πρβλ. § 5 : οἱ ἐφ' αὐτῶν.— τοῦτο μὲν = ἀφ' ἑνὸς μὲν· λείπει ἢ ἀπόδοσις αὐτοῦ : τοῦτο δέ.— γάρ· αἰτιολ.— Αἰακός· υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ὁ δίκαιος βασιλεὺς τῆς νήσου Αἰγίνης, ὁ μετὰ τὸν θάνατόν του κριτῆς καὶ κλειδοῦχος τοῦ Ἄδου.— αὐχμὸς = ἀνομβρία.— ἐν τοῖς Ἑλλῆσι = ἐν τῇ Ἑλλάδι.— ὑπερέβαλε (ἀπολύτως)· πρβλ. § 13 : ὑπερβάλλοντας.— ἰκετεύοντες αὐτὸν = δεησόμενοι αὐτοῦ.— εὐρίσκομαί τι = ἐπιτυγχάνω τι.— ὦν = τούτων ἅ.— ἱερόν· τὸ Αἰάκειον καλούμενον.— οὐπερ' ἐπίρρ. τοπικόν.— μετὰ καλλίστης ὦν δόξης διατελῶ = περῶ τὴν ζωὴν μου ἀπολαύων ἀρίστης ὑπολήψεως.— μεταλλάττω τὸν βίον = ἀποθνήσκω.— Πλούτων (-ωνος)· θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Διὸς.— Κόρη· κατ' ἐξοχὴν Κόρη ὀνομάζεται ἢ Περσεφόνη (ἢ Περσέφασα), ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.— παρεδρεύω τινὶ = κάθημαι πλησίον τινός.— μεγίστας τιμάς· ἐδίκαζε τοὺς νεκροὺς καὶ ἐφύλαττε τὰς κλεῖδας τοῦ Ἄδου.— Λαομέδων (-οντος)· βασιλεὺς τῆς Τροίας· κατὰ παράκλησίν του ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε θάλασσιον τέρας, τὸ ὅποῖον ἐβλαπτε τὴν Τροίαν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντήμειψε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὸν ἥρωα, οὗτος ἦλθε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τελαμῶνος, ἐκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβὼν τὴν κόρην του Ἡσιόνην ἐνύμφευσε μὲ τὸν φίλον του Τελαμῶνα.— ἀριστείων· ἀριστεῖα εἶναι ἢ Ἡσιόνη.— Κενταύρους· οἱ Κένταυροι ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Λαπί-

θαι εἶναι μυθικαὶ ἄγριαι φυλαὶ κατοικοῦσαι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρὰ τὸ Πήλιον· οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἐκραγῆ μεταξὺ αὐτῶν φοβερὸς πόλεμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Πηλεὺς συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Κενταύρων. — **ἄλλους κινδύνους**· εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰωλκοῦ, κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν κ.τ.λ.—**κίνδυνος**=ἐπικίνδυνος ἐπιχείρησις.—**συνοικῶ τινα**=νυμφεύομαι τινα.—**μόνου τούτου**· πρέπει νὰ συνδεθῆ μετὰ τὸ ἐν τοῖς γάμοις.—**ὑμέναιος**· ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον οἱ συνοδεύοντες τὴν νύμφην ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ.—**ἐκατέρου**· γεν. τῆς καταγωγῆς.—**ἔλεγχος**=ἀποδείξις.—**ἀρετὴ**=ἀνδρεία.—**τόπους**· ὁ Τελαμῶν εἶχε τὴν Σαλαμίνα, ὁ δὲ Πηλεὺς τὴν Φθίαν.—**τοὺς βαρβάρους**· δηλ. τοὺς Τρῶας.—**ἐκατέρων**· δηλ. τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρῶων.—**διαφέρω τινός**=ὑπερβάλλω τινά.—**κατοικίζω πόλιν**=ἰδρύω πόλιν.—**τὸ νῦν βασιλεῦον**· δηλ. τὸν Νικοκλέα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς.

§ 19 - 20. τὰ **Εὐαγόρα**... **ὑπάρξαντα**=ὅσα ὁ Εὐαγόρας ἐκληρονόμησε.— **οἱ γεγονότες**=οἱ καταγόμενοι.— **χρόνῳ ὕστερον**=μετὰ τινα χρόνον.—**ἀνήρ**· τὸ ὄνομά του δὲν γνωρίζομεν.— **πιστεύομαι ὑπό τινος**=ἀποκτῶ τὴν ἐμπιστοσύνην τινός.— **δυναστεία**=σπουδαῖον ἀξίωμα.— **τούτων**· γεν. τῆς αἰτίας.— **κακός**=ἀχάριστος.— **δεινός**=ἐπιτήδειος.— **πλεονεκτῶ**=ἀπαιτῶ, ἀδικῶν ὠφελοῦμαι.—**ἔξέβαλε**· δηλ. τῆς βασιλείας.— **κατασκευάζομαι τι ἀσφαλῶς**=διευθετῶ τι πρὸς ἀσφάλειάν μου.— **ἔξεβαρβάρωσε**· κατῴκισε τόσους πολλοὺς βαρβάρους εἰς τὴν πόλιν, ὥστε αὕτη ἔγασε τὴν ἑλληνικότητά της.

Γ'. Ὁ Εὐαγόρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς (§§ 21 - 29).

§ 21 - 29. **γίγνεται** (ἱστορ. ἐνεστ.)=ἐγεννήθη.— **φήμη**=προφητικὴ ἀδέσποτος φωνή, προφητικὴ λέξις, τὴν ὁποῖαν ἀκουσίως προφέρει τις.— **μαντεία**=χρησμός, ἀπόκρισις ἱερέων.— **μειζόνως... γεγονώς ἢ κατ' ἄνθρωπον**=ὅτι ἐγεννήθη μετὰ τρόπον λαμπρότερον (περισσότερον μεγαλειώδη) ἢ ὅπως γεννᾶται συνήθως ὁ ἄνθρωπος.— **ἀπιστῶν μετχ. αἰτιολ.**— **τοσοῦτου δέω** (μετ' ἀπαρμφ.)=τόσον ἀπέχω τοῦ νὰ... — **τὰ ὑπάρχοντα**=τὰ πραγματικῶς ἀληθῆ.— **τὰ ὁμολογούμενα**=

τὰ γενικῶς γνωστὰ καὶ ἀναντίρρητα.— τῶν ἀγαθῶν· γεν. διαιρετ. ἐκ τοῦ ἄπερ (= ἄπερ ἀγαθὰ = προτερήματὰ).— πρεπῶδης=ἀρμόζων.— τοῖς τηλικούτοις· δηλ. τοῖς παισι.— κρατιστεύω τινός= ὑπερβάλλω τινά.— ταῦτα· ἀνακεφαλαιώνει τὰ προλεχθέντα.— μέσως= μετρίως.— εἰς ὑπερβολὴν= εἰς μέγιστον βαθμόν.— ὁπότε ὄρῳεν... ὁπότε... ἀποβλέψειαν· ἢ εὐκτ. φανερώνει ἐπανάληψιν.— οἱ τότε βασιλεῖς· ἔθεσε πληθυντικόν, διότι νοοῦνται οἱ περὶ τὸν βασιλέα.— ἐν ἰδιώτου μέρει διάγω· ἐνν. τὸν βιον=ζῶ ὡς ἀπλοῦς πολίτης.— τρόποι=χαρακτήρ.— πιστεύειν· ἐνν. αὐτῷ.— ἔξαμαρτάνω περὶ τινα = προσβάλλω τινά.— παραλλάττει ἡ δόξα=διαφέρει, εἶναι ποικίλη καὶ διάφορος ἢ κρίσις (τινός περὶ τινος).— ψεύδομαι τινος = ἀπατῶμαι, ἀποτυγχάνω εἰς τι.— ὅπως... λήψεται· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἔσχε... πρόνοιαν· πρβλ. ἐν § 3: ὅπως καταλείψουσι.— καλῶς=ἐντίμως.— δι' ἀσεβείας· ἐννοεῖ τὸν φόνον τοῦ τότε βασιλεύοντος.— ὀσίως=εὐσεβῶς.— εἰς τῶν δυναστευόντων· ὁ ἐκ Τύρου Ἀβδῆμων.— ἐκποδῶν ποιοῦμαι τινα=βγάζω ἀπὸ τὸ μέσον, φονεύω τινά.— Σόλοι (οἱ)· πόλις τῆς Κιλικίας ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σόλωνος· οἱ ὀλίγοι δὲ Ἀθηναῖοι, τοὺς ὁποίους κατώκισεν ἐκεῖ, ἐλησμόνησαν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν, γεγονός τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλασθῇ ἡ λέξις σολοικισμός, φανερώνουσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ περὶ τὴν γλῶσσαν σφάλματα.— γνώμη=φρόνημα.— ταπεινοτέρας· ἐνν. ἢ πρότερον (ὡς β' ὅρος συγκρίσεως).— πλάνος = ἡ περιπλάνησις.— φυγαδικός = ὁ ἀρμόζων εἰς ἐξόριστον, ὁ συμβαίνων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἐξόριστον.— ὑπερορῶ τινα=καταφρονῶ τινα.— ἀφορμὴν=τὴν ἀφορμὴν (ὁ Ἰσοκράτης παραλείπει τὸ ἄρθρον)· ἀφορμὴ=ἀρχή.— χρῆ· ἐνν. λαβεῖν.— ἀμύνεσθαι καὶ... ὑπάρχειν· ἐπεξήγησις.— προτέρους· ἐτέθη κατὰ πλεονασμόν, διότι τὸ ὑπάρχω=πρῶτος κάμνω ἀδικίαν.— τυραννῶ= βασιλεύω.— παρακαλῶ τινα=προτρέπω τινά.— ὡς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες· ἐνν. λέγουσι.— φύσις καὶ δόξα=χαρακτήρ καὶ ὑπόληψις.— τοσοῦτοι = τόσον ὀλίγοι.— τὰ δεινὰ = οἱ κίνδυνοι.— ἐμμένω τοῖς ὠμολογημένοις=μένω πιστὸς εἰς τὰ συμφωνημένα.— ὥσπερ... οὕτω = διέκειτο τὴν γνώμην, ὥσπερ... εἰ εἶχε... ἢ προῆδει.— διάκειμαι τὴν γνώμην=εἶμαι διατεθειμένος κατὰ τὸ φρόνημα.— τὸ συμβησόμενον=ἡ ἔκβασις τῆς ἐπιχειρήσεως.

Δ'. Ὁ Εὐαγόρας καταλαμβάνει τὸν θρόνον· τὸ κατόρθωμα τοῦτο,

ὕψ' ἄς συνθήκας καταρθώθη, καταντᾶ τὸ σπουδαιότατον τῶν ὁμοίων του· ἀξίζει λοιπὸν τοῦ μεγίστου ἐπαίνου (§§ 30 - 50).

§ 30 - 34. γάρ· διασαφητικός.— καταβαλὼν... καταστήσας· αἱ μτχ. κατ' ὀνομαστικὴν καθ' ἕλξιν ἐκ τοῦ ἠγήσατο.— τὸ σῶμα=ἡ ζωή.— περιωρῶ=περιβλέπω, παρατηρῶ, περιμένω.— εὐθύς ὡς εἶχε=ἀμέσως ὅπου ἦτο (μετὰ τοὺς ἄνδρας ποὺ εἶχε).— ταύτης τῆς νυκτός=τὴν ἰδίαν νύκτα (κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν νῆσον).— διαιρῶ πυλίδα=σπάζω μικρὰν πύλην.— ταύτη· δηλ. τῆ πυλίδι.— διάγω τινα=διαβιβάζω τινα.— προσβάλλω πρὸς τι = ὀρμῶ κατὰ τινος.— καιρὸς=περίστασις.— τῶν ἄλλων· δηλ. τῶν σὺν αὐτῷ.— τί=διατί.— λέγοντα· κατγρμ. μετοχὴ ἐκ τοῦ διατρίβειν.— τι δεῖ λέγοντα διατρίβειν;=οὐ δεῖ λέγοντα διατρίβειν.— διατρίβω=χρονοτριβῶ.— ἀνταγωνιστῶν· κατηγορούμενον εἰς τό: τῶν περὶ τὸν τύραννον.— τοῦ μέν· δηλ. τοῦ τυράννου.— τοῦ δέ· δηλ. τοῦ Εὐαγόρου.— τοῖς φίλοις· τοῖς ἐν τῇ πόλει.— κομίζομαί τι=ἀνακτῶ τι.— τύραννος=βασιλεύς.— καταλείπω τὸν λόγον=διακόπτω τὸν λόγον.— ῥάδιον... εἶναι· ἐξαρθᾶται ἐκ τοῦ ἠγοῦμαι.— τὰ ἐχόμενα=τὰ ἐπόμενα.— δηλώσειν (ἀμτβ.)=δηλὸν ἔσσεσθαι.— τῷ χρόνῳ· ἐτέθη τὸ ἄρθρον, διότι νοεῖται ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ χρόνος εἶναι γνωστός.— ἕκαστον αὐτῶν· δηλ. τῶν τυράννων.— τοῖς καιροῖς· καιροὶ εἶναι ἡ περίστασις, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι οὗτος ὁ λόγος ὠρισμένος.— ἀρκῶ τινι=ἐπαρκῶ εἰς τι.— ἦν δέ... ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν=ἐὰν δὲν ἐξετάζωμεν θέτοντες ὡς βᾶσιν (μετὰ βᾶσιν) τοῦτους (τοὺς εὐδοκιμωτάτους).— ἐξετάωμεν μέλλ. β' τοῦ ἐξετάζω.

§ 35 - 39. τῶν μέν... προκρίνει; = τίς μέν οὖν τῶν παραλαβόντων τὰς πατρικὰς βασιλείας οὐκ ἂν προκρίνει τοὺς κινδύνους Εὐαγόρου;— οὕτω... ὅστις=οὕτως ὥστε.— ῥάθυμος=ἀδιάφορος, ὀκνηρός.— καὶ μὴν = ἀλλὰ πρὸς τούτοις.— καθόδων· ἐννοεῖ τοὺς νόστους, τοὺς ὁποίους πολλοὶ ποιητὰὶ ἐποίησαν.— ἀπαγγέλλω τινί τι=διηγοῦμαι τι εἰς τινα.— παρ' αὐτῶν=ἐξ ἰδίων των, μετὰ τὴν φαντασίαν των.— μεμυθολόγηκεν, ὅστις=μεμυθολόγηκεν περί τινος, ὅστις.— ποιοῦμαι τοὺς κινδύνους=δοκιμάζω τοὺς κινδύνους.— τὴν αὐτοῦ· ἐνν. χώραν ἢ πατρίδα.— πεποίηνται· δηλ. ὑπὸ τῶν ποιητῶν.— ποιοῦμαι ὑπὸ τινος=παριστάνομαι ὑπὸ τινος.— τέχνη=

πανουργία. Ἐνταῦθα νοοῦνται ὁ ἰδρυτής τῆς Σαλαμῖνος Τεῦκρος, ὁ τῆς Πάφου Ἀγαπήνωρ κ.λ.π.—ἀλλὰ μὴν· πρβλ. ἐν § 36: καὶ μὴν.—οἱ ἐπὶ τάδε γεγενημένοι=οἱ μετὰ τὰ Τρωικὰ ὑπάρξαντες.—Κῦρον.. τὴν ἀρχὴν=Κῦρον τὸν ἀφελόμενον μὲν τὴν ἀρχὴν Μήδων (=ἀπὸ τοὺς Μήδους).—καὶ πλείστοι μάλιστα· συνδέεται ἐπίθετον μὲ ἐπίρρημα.—ὁ δέ· δηλ. Εὐαγόρας.—ψυχὴ=θάρρος.—σῶμα=σωματικὴ δύναμις.—διαπράττομαί τι=κατορθῶνω τι.—τοῖς ἔργοις· ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπεχείρησεν.—ἀπέκτεινεν· ὁμιλεῖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγουσ· κατ' ἄλλους ὅμως δὲν ἐφόνευσεν, ἀλλ' εἶχε πλησίον του, μέχρις οὗτου ἐτελεύτησεν.—καὶ τούτου· δηλ. τοῦ Κύρου· ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—ὑποστέλλομαι=ἀπὸ φόβον συστέλλομαι, ἔχω ἐπιφυλάξεις· τὸ ρῆμα κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι φοβούμενοι κακοκαιρίαν μαζεύουν τὰ πανιά.—εἰπεῖν· ὑποκμ. ἐμέ.—παρρησία χρῶμαι=ὁμιλῶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ κρύπτω τι.—κάλλιον=ἐνδοξότερον.—λαβῶν· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὐρεθήσεται.—ἐκείνου· β' ὅρος τῆς συγκρίσεως.—ἐκείνως=κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα.—ἐκ παντὸς τρόπου=κατὰ πάντα τρόπον.—οὐκ... προθυμώμενος... ἀλλὰ εἰρηκῶς· ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ φρανήσομαι.—οὕτω· ἐπιτείνει τὸ θρασέως.

§ 40 - 46. ἐπὶ μικροῖς=εἰς μικρὰ (ἔργα).—τοιούτων· δηλ. μικρῶν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀξιοῦσθαι.—τυραννίς=βασιλεία.—περιμάχῃτος=περιζήτητος.—τὸ κάλλιστον... κάλλιστα· πρβλ. ἐν § 39: κάλλιον.—λόγων εὐρετής=λογογράφος (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ποιητὴν).—ῥήτωρ=ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύων.—ὑπερβαλλόμενος· τὸ μέσον ἀντὶ τοῦ ἐνεργ. ὑπερβάλλων· πρβλ. ἐν § 13: τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας.—γνώμη=νοῦς, σκέψις.—αὐτοσχεδιάζω=ἄνευ προπαρασκευῆς λέγω, ἢ πράττω τι.—φρόνησις=φρόνημα· πρβλ. ἐν § 27: γνώμη.—τῶν μὲν ἄλλων· ἀναφέρεται εἰς τὸ ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν.—αὐτῆς δὲ ταύτης· δηλ. τῆς ψυχῆς· ψυχὴ ἐνταῦθα εἶναι ὁ νοῦς, ἢ φρόνησις· πρβλ. ἀνωτέρω: καλῶς τὴν...φρόνησιν παρασκευάσειε.—ἔπειτα· εἶναι ἢ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου μὲν § 41.—τὰ ὄντα· πρβλ. ἐν § 21: τὰ ὑπάρχοντα.—ῥαθυμία=ἢ ἀπὸ ὀκνηρίαν προερχομένη ἀνάπαυσις.—εὐπραγία=προκοπὴ εἰς τὸ πράττειν, ἐπιτυχὴς ἐνέργεια.—ὥστε μήτε... φθάνειν· ἐνν. αὐτὸν=ὥστε μήτε ἐπρολάβανον αὐτόν.—ἐπιεικῆς=

κόσμιος, ἐνάρετος.—ἐξ ὧν ἐτέρων=ἐκ τούτων ἃ παρ' ἐτέρων.—τὰ προσπίπτοντα=τὰ γινόμενα.—οὐδὲ περὶ ἓν=περὶ οὐδὲν.—πεπλανημένως ἔχω περὶ τι=ἀπατώμαι ὡς πρὸς τι.—Εὐαγόραν· ἀντικμ. εἰς τὸ ζηλοῦν.—τῆς ἀρχῆς· γεν. τῆς αἰτίας.—τοὺς ἄλλους=τοὺς ἀρχομένους.—τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας (γεν. αἰτίας)=διότι ἐβασιλεύοντο ὑπ' ἐκείνου· τὸ οὐσιαστ. βασιλεία ἔχει ἔννοιαν παθητικὴν.—σφόδρα=ἰσχυρῶς.—πολλὰ...ἅπαντα. αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.—οἱ χρώμενοι=οἱ φίλοι.—ἡττώμαι τινος=ἡττων εἰμί τινος=ὑποχωρῶ εἰς τινα.—σεμνός=σοβαρός, σεβαστός.—συναγωγή τοῦ προσώπου=κατήφεια, σκυθρωπότης.—κατασκευὴ τοῦ βίου=ἡ διεύθεσις τοῦ βίου, ὁ τακτικὸς βίος.—ὁμολογία=συμφωνία.—τὰ διὰ τύχην γινόμενα (ἀγαθὰ)· εἶναι τὰ πλούτη, τὸ κάλλος, τὰ ἀξιώματα κ.τ.λ. τὰ δὲ δι' αὐτόν· εἶναι ἡ παιδεία, ἡ φρόνησις, ἡ ἀρετὴ.—ἡγοῦμαι τῶν ἡδονῶν=ἐξουσιάζω τὰς ἡδονάς.—ῥαστώνη=ἀναψυχή, ἀνάπαυσις ἀπὸ τοῦ κόπου.—ὄλως=ἐν συντόμῳ.—ὦν=τούτων ἅ.—πολιτεία=πολίτευμα.—δημοτικὸς=ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαόν.—πολιτικὸς=ἰκανὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας (τοῦ κοινοῦ).—τυραννικὸς=βασιλικός.—τῷ...διαφέρειν = διότι ἐξεῖχε καθ' ὅλα ταῦτα (δηλ. θεραπεία, διοικήσει, εὐβουλία).

§ 47 - 50. ἐμπόριον=ἀγορά, τόπος ὅπου οἱ ἔμποροι πωλοῦν τὰ ἐμπορεύματα· ἐμπορίῳ χρῶμαι=ἔχω ἀγοράν.—κατασκευαί=δημόσια οἰκοδομαί.—ἀπολείπομαί τινος=εἶμαι κατώτερός τινος.—ἐνεποίησεν· ἐνν. αὐτῇ.—τῶν...καταφρονούντων· ἀναφέρεται εἰς τὸ πολλούς.—μείζω λέγω τῶν προσόντων τινὶ (=εἶμαι ὑπερβολικὸς εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐν τινι ὑπαρχόντων προτερημάτων)=παραμεγαλῶνα τὰ προτερήματά τινος.—ἐφίκοιτο· ἐνν. τῷ λόγῳ· ἐφικνοῦμαι τινος τῷ λόγῳ=ἐπιτυχῶς παριστάνω, περιγράφω τι διὰ λόγου.—ὄς=διότι οὗτος.—φύσις=μεγαλοφυΐα.—ὁ τόπος ὄλος ὁ περιέχων τὴν νῆσον=ὄλη ἢ περιοχὴ τῆς νήσου.—ἀπροσοίστως=ἀγρίως.—ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω=δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ πλησιάσῃ· ἀντιτίθενται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω: **πραότητα καὶ μετριότητα**.—χαλεπῶς εἶχον· ἐνν. οἱ πολῖται καὶ οἱ περιοικοῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλιν καὶ τόπον. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὐαγόρου ἐξεπολίτισεν καὶ ἐξηγύγινε τοὺς κατοίκους τῆς Σαλαμῖνος, διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ὁποίων ἐξεπολιτίσθη καὶ ὄλη ἢ νῆσος, ἀν καὶ δὲν ὑπήγετο εἰς τὸ κρά-

τος τοῦ Εὐαγόρου.—**μεταπίπτω**=μεταβάλλομαι.—**οἵτινες αὐτῶν**=
τίνες αὐτῶν.—**κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα**=πράγματα (ἐπιπλα,
σκεύη) καὶ συνήθειαι.—**οἱ περὶ τὴν μουσικὴν**=οἱ μουσικοί.—**εἰω-
θότες ἦσαν**=εἰώθεσαν.—**οὐδεὶς ὅστις οὐ**=πᾶς τις· πρβλ. ἐν §
13: οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ.

Ε'. Τὰ προτερήματα τοῦ Εὐαγόρα προσείλκυσαν εἰς τὴν Σαλαμίνα πολλοὺς καὶ ἰδίως τὸν Κόνωνα (§§ 51 - 57).

§ 51 - 56.—**μέγιστον δὲ τεκμήριον**· προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—
τρόπος καὶ ὁσιότης=χαρακτήρ καὶ δικαιοσύνη.—**κουφρότερος**=ὀ-
λιγώτερον πιεστικός.—**νόμιμος**=ὁ σεβόμενος τοὺς νόμους.—**ἔργον**=
δύσκολον.—**δυστυχήσας**· ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἕττα τῶν Ἀθηναίων εἰς
Αἰγὸς ποταμοὺς (405 π.Χ.), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κόνων περισώσας ὀκτὼ
πλοῖα κατέφυγε μὲ αὐτὰ πρὸς τὸν Εὐαγόραν.—**σῶμα**=ζωή.—**ἐκεί-
νω...αὐτόν**· καὶ αἱ δύο ἀντωνυμῖαι εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀναφέρονται
(τὸν Εὐαγόραν).—**πάσχω ἀγαθὸν**=ἀπολαύω καλόν, εὐεργετοῦμαι.—
οὐκ ἔφθασαν... πλησιάσαντες=μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους, μόλις
συνανεστράφησαν.—**περὶ πλείονος ποιοῦμαι τινα ἢ**=περισσότερον
ἐκτιμῶ τινα παρά.—**ὀμονοοῦντες**· ἀναφέρεται εἰς τὸ διετελέσαν.—**με-
γάλη μεταβολὴ κεκρημένην**· ὄντως μεγάλην μεταβολὴν ὑπέστη, διό-
τι, ἐνῶ πρότερον ἦτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, τότε ἦτο ὑπήκοος
εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ὅποιοι ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν τοὺς τριάκοντα
τυράννους καὶ κατεδάφισαν τὰ τείχη της.—**ἐπεποίητο**· ἐνν. **οἱ Ἀθη-
ναῖοι**, ἐκ τοῦ ἀνωτέρω τῆς ἡμετέρας πολέως.—**ταχύν**· κατηγορημ.
εἰς τὸ τὸν καιρόν.—**ἐπεχείρησαν**· ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγησιλάου.—
ἐκεῖνοι· δηλ. ὁ Κόνων καὶ ὁ Εὐαγόρας.—**τῶν στρατηγῶν**· δηλ. τοῦ
Φαρναβάζου καὶ τοῦ Τισσαφέρνου.—**νομίζοντες**· αἰτιολ. μτχ.—**πεζὸν
στρατόπεδον καθίσταμαι**=συγκροτῶ στρατόπεδον πεζικοῦ στρα-
τοῦ.—**τούτω**· δοτ. ὄργαν.—**τὴν ἡπειρον**· ὀνομάζει οὕτω ὁ Ἰσοκράτης
τὴν ὑπο-τὴν ἔξουσίαν τῶν Περσῶν χώραν.—**μόνον**· ἐπιρρ. ἀντὶ **μό-
νην**.—**ταῦτα**=εἰς ταῦτα.—**ναυτικοῦ συλλεγέντος**· ὁ Κόνων διορι-
σθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ναύαρχος κατὰ τῶν Λακεδαιμο-
νίων συνέλεξε πλοῖα εἰς Κύπρον, Φοινίκην κ.τ.λ., βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ
Φαρναβάζου. Μὲ τὸν στόλον τοῦτον ὁ Κόνων συναντήσας παρά τὴν Κνί-
δον τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Πείσανδρον κατεναυμάχη-

σεν αὐτὸν (394 π.Χ.), μετὰ τὴν νίκην δὲ πλείστας πόλεις ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.— **πάλιν ἀνέλαβε**: πλεονασμός.— **τοῦτο τε... παρασκευάσαντος**: ὁ Εὐαγόρας ὄχι μόνον αὐτοπροσώπως ἐβοήθησεν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε νὰ τεθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόνωνος μέγα μέρος τοῦ Περσικοῦ στόλου.— **ὑπὲρ ὧν**=διὰ τὰ ὁποῖα (κατορθώματα, εὐεργεσίας).— **οὐπερ**: εἰς τὸν Κερκαμεικὸν, παρὰ τὴν βασιλείου στοὰν καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός.— **σφῶν αὐτῶν**=ἀλλήλων.

ς'. Ὁ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν πόλεμος τοῦ Εὐαγόρου καὶ τὰ ἀποτελέσματά του ἀνυψῶνον αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἀνδρας (§§ 57- 65).

§ 57 - 65. **βασιλεύς**: βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦτο ὁ Ἄρταξέρξης ὁ Μνήμων (401 - 361 π.Χ.).— **ἔδεισεν**: ἄορ. τοῦ ποιητ. ρ. **δεῖδω**=φοβοῦμαι.— **Κόνωνος**: πρβλ. Πανηγ. § 154: Κόνωνα ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν (οἱ Πέρσαι).— **οὕτως ἔχω πρὸς τινα** = οὕτω διατεῖθαι πρὸς τινα.— **λαθεῖν**: κεῖται ἀπολύτως (=νὰ κρυφθῆ).— **σπουδάσας... νομίσας**: ἐκ τοῦ φαίνεται.— **μέγιστον δὲ τεκμήριον**: πρβλ. § 52.— **τοῦ μὲν**: δηλ. Κύρου.— **διὰ τὸ μὴ φροντίζειν**=διὰ τὴν ὀλιγωρίαν.— **μικροῦ δεῖν**=σχεδόν.— **ἔλαθεν αὐτὸν ἐπιστάς**=χωρὶς νὰ τὸν ἐνοήσῃ, ἀπροόπτως ἐπέστη: **ἐφίσταμαι ἐπὶ τι**=πλησιάζω εἰς τι.— **βασιλείου**=ἀνάκτορον, καθέδρα τοῦ βασιλέως, πρωτεύουσα.— **πρὸς δὲ τοῦτον**: δηλ. τὸν Εὐαγόραν.— **ἐκ πολλοῦ**: δηλ. χρόνου.— **μεταξὺ πάσων εὖ**: τὸ ἐπίρρ. **μεταξὺ** προτάσσεται τῆς χρον. μτχ. πρὸς δῆλωσιν τοῦ συγχρόνου (**μεταξὺ... ἐπεχείρησε**=συγχρόνως, ἐνῶ εὐηγετεῖτο ὑπὸ τοῦ Εὐαγόρου, ἐπεχείρησε...).— **φαῦλος**=μηδαμινός, ἀσήμαντος.— **αὐτῶ**: ἀναφέρεται εἰς τὸ γιγνομένης.— **κατὰ μικρὸν**=ὀλίγον κατ' ὀλίγον, σιγά-σιγά.— **φύσις**=μεγαλοφυΐα.— **πολὺ περὶ μειζόνων**=περὶ πολὺ μειζόνων: ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσσεται τὴν ἀποστασίαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Φοινίκης (πρβλ. § 62).— **ὄρμῳ - ῶ** (κεῖται ἀπολύτως)=δεικνύω ζῆλον, σπουδὴν.— **ταῖς δυνάμεσι**: δοτ. τοῦ κατὰ τι.— **ἀπολελειμμένος**: πρβλ. ἐν § 48: **λίαν ἀπολειφθῶ**.— **ἢ τοῖς ἄλλοις**=ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις.— **Πνυταγόραν**: οὗτος, ὅτε ὁ Εὐαγόρας εἰς ναυμαχίαν τινὰ ἐνίκηθη καὶ ἐπλευσεν εἰς Αἴγυπτον, ἵνα λάβῃ βοήθειαν, μόνος ἐπὶ τινα χρόνον ὑπερήσπισε τὴν Σαλαμίνα.— **μικροῦ ἐδέησε...**

κατασχεῖν=ὀλίγον ἔλειψε νά... —**Κύπρον**· τὰς πλείστας πόλεις τῆς νήσου ἐκυρίευσε.—**πολλούς**· ὑποκμ. εἰς τὸ **μεμνησθαι**.—**τελευτῶν**· χρον. μτχ. ἰσοδυναμοῦσα μὲ ἐπίρρ. (=τελευταῖον, τέλος).—**ἐμπίπλημι τινά τιος**=γεμίζω τινά ἀπὸ κάτι, κάμνω τινά νά βαρεθῆ κάτι.—**γίγνομαι κύριος τοῦ σώματος**=συλλαμβάνω τινά ζωντανόν.—**ἐποίησαντο**· δηλ. οἱ Πέρσαι διὰ τοῦ Ὀρόντου, γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν.—**λύω νόμον**=καταργῶ τὴν συνήθειαν.— **κινῶ τι**· πρβλ. § 7. Ὁ Εὐαγόρας συνῆψεν εἰρήνην μὲ τὸν ἕρον νά βασιλεύῃ τῆς Σαλαμῖνος, νά δίδῃ ὠρισμένον ἐνιαύσιον φόρον εἰς τοὺς Πέρσας καὶ «ὕπακούειν ὡς βασιλεὺς βασιλεῖ προστάττοντι». — **ἀφείλετο**· δηλ. ὁ βασιλεὺς.— **ἔτη δέκα**· 385 - 376 π.Χ.— **τῶν αὐτῶν**· δηλ. πόλεων ἢ χωρίων.— **τὴν... πόλιν, ἣν ταύτην**· μὲ ἔμφασιν ἐπιτάσσεται ἢ δεικτική ἀντωνυμία, ὅταν προτάσσεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἀναφορική.—**γάρ**· διασαφητικόν.—**καίτοι** (ἀντὶ τοῦ **τοι**)=πράγματι, τῷ ὄντι.—**ἀρετὴ** = εὐσέβεια καὶ δικαιοσύνη.—**φανεῖται... ὑπερβαλόμενος**=θὰ παρουσιασθῆ ὅτι ὑπερέβαλε.—**τὸν τῶν ἡρώων**· ἐνν. πόλεμον.—**οἱ μὲν γάρ**· δηλ. ἥρωες.—**αὐτῶν**· ἀναφέρεται εἰς τὸ μείζω.

Z'. Συγκρινόμενος μὲ τοὺς μεγαλύτερους ἥρωας παρουσιάζεται ἀνώτερος αὐτῶν, διότι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ μετὰ θάνατον μνήμην ἀθάνατον κατέλιπε (§§ 66 - 72).

§ 66 - 69. **τῶν τότε**· δηλ. τῶν κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ἀκμασάντων.—**ὄς** (πρβλ. § 40)=διότι οὗτος.—**πολιτεία** = διοικήσεις. τῆς πόλεως.—**ἄμεικτος**=ἀκοινωνητος, ἄξενος (πρβλ. ἐν § 47: οὔτε τοὺς Ἕλληνας προσδεχομένων· καὶ ἐν § 49: ἀπροσίστως εἶχον).—**παντάπασι**=παντελῶς.—**χρησιμώτερον... τῶν ἄλλων**· νοοῦνται οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἦτοι οἱ ἄρχοντες τῶν παραλίων πόλεων, οἱ ὁποῖοι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ἔδωσαν πλοῖα εἰς τὸν Κόνωνα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Λακεδαιμονίων.—**τῆς Ἀσίας κύριος**· τοῦτο ἔγινε διὰ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης (387 π.Χ.).— **οἱ δ' Ἕλληνες αὐτονομίας ἔτυχον**· πρβλ. ἐν § 56: **οἱ δ' Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν**.—**ἐπέδωσαν** (κεῖται ἀπολύτως)=προώδευσαν.—**τὴν ἀρχὴν δώσαντας**· δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν· τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ τὴν ναυμαχίαν παρὰ τὴν Κνίδον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κόνωνος.—**Εὐαγόρα**· ποιητ. αἴτιον.— **πότερον**· ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθεῖ, ὡς συνήθως, εἰς μόνον ἢ ἀλλὰ τρεῖς.—**καθ' ὅ,τι αὐτῶν**=εἰς ὅ,τι ἐξ αὐτῶν·

§ 70 - 72. οἱ προγεγεννημένοι=οἱ πρόγονοι.—ἀξιοῦμαι τινος= κρίνομαι· ἄξιός τινος.— δωρεὰ=τὸ χάρισμα· ταύτης τῆς δωρεᾶς· δηλ. τῆς ἀθανασίας, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς κ.λ.π.—σημεῖον=ἀπόδειξις.— ἐνθάδε = ἐδῶ, ἐπὶ τῆς γῆς.— θεοφιλῆς = θεάρεστος. — ταῖς μεγίσταις... περιπεσόντας· λέγων ταῦτα ὁ Ἰσοκρ. ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ ἰδῆως τὸν Ἡρακλέα.— θαυμαστός=ἄξιος θαυμασμοῦ.— μακαριστός=ὁ νομιζόμενος εὐδαίμων.— τί ἀπέλιπεν (ἐνν. Εὐαγόρας) εὐδαιμονίας; (τὸ τί εἶναι ἀντικμ.)=ποῖον εἶδος εὐδαιμονίας τοῦ ἔλειψε; Ποία εὐτυχία τοῦ ἔλειψεν;— ὅς· (πρβλ. § 66)=διότι οὗτος.— ἐκείνῳ· ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτῶν.— τῷ σώματι=τῷ κάλλει καὶ τῇ ρώμῃ τοῦ σώματος (πρβλ. § 22 - 23, ἔνθα ἀναφέρει τὰ προτερήματα αὐτοῦ).— γνῶμη· πρβλ. § 41.— ἄμοιρος=ἀμέτοχος.— τὴν ἡλικίαν· δηλ. τὴν γεροντικήν.— μῆτε τῶν νόσων· καὶ αὐτὸς ὁ θάνατός του δὲν προῆλθεν ἀπὸ ἀσθένειαν.— τυχεῖν· συνάπτεται μὲ τὴν ἀναφορικήν πρότασιν ὅ... εἶναι.— εὐπαιδίας... καὶ πολυπαιδίας=εὐτεχνίας καὶ πολυτεχνίας.— διαμαρτάνω τινός=ἀποτυγχάνω τινός.— καὶ τοῦτ'· μὲ ἔμφασιν ἐπανελήφθη ἢ ἀντωνυμία.— συμπίπτει τινί τι=συμβαίνει εἰς τινά τι.— ἰδιωτικός=ὁ ἀρμόζων εἰς ἰδιώτας (ἀπλοῦς πολίτας).— τὸν μὲν· δηλ. Νικοκλέα.— ἀνακτες ἐκαλοῦντο οἱ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως, ἀνασσαὶ δὲ αἱ ἀδελφαὶ καὶ γυναῖκες (πρίγκιπες καὶ πριγκίπισσαι).— τῶν ποιητῶν· ὑπονοεῖ τὸν Ὀμηρον, ὁ ὁποῖος (Ἰλ. Ω, 258) λέγει περὶ τοῦ Ἐκτορος ὅτι ἦτο θεὸς μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ὁμοίαζε μὲ υἱὸν θνητοῦ ἀλλὰ θεοῦ.— περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν=περὶ τῆς φύσεως ἐκείνου (δηλ. τοῦ Εὐαγόρου).

Η'. Ἐπίλογος. Ζητεῖ συγγνώμην ἀπὸ τὸν Νικοκλέα, διότι διὰ τὴν γεροντικήν του ἡλικίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξυμνήσῃ τὸν Εὐαγόραν ὅπως ἔπρεπε· λέγει ὅτι σκοπιμότερα εἶναι ἢ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ εἰκῶν τοῦ Εὐαγόρου παρὰ οἱ ἰδρυόμενοι ἀνδριάντες αὐτοῦ καὶ τέλος προτρέπει αὐτόν, ὅπως ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων γίνῃ ἀντάξιός αὐτῶν (§§ 73 - 81).

§ 73 - 77. τῶν οὖν... πολλὰ μὲν· ὁ πρῶτος μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ ἐγὼ δ', ὧ Νικόκλεις· ὁ δὲ δεύτερος μὲν εἰς τὸ οὐ μὴν ἀλλά.— τῶν μὲν οὖν· ἐνν. ἀνηκόντων ἢ ἀναφερομένων.— ὑστερίζω τῆς ἑαυτοῦ ἀκμῆς = δὲν ἔχω τὴν ἀκμαίαν ἡλικίαν μου.— φι-

λόπονος = ἐπιμελής.— ὅσον... δύναμιν = ὅσον ἐγὼ ἐγκωμιάζειν ἡδυνάμην.— τὰς τῶν πράξεων· ἔνν. εἰκόνας.— οἱ τεχνικῶς ἔχοντες λόγοι = οἱ τεχνικῶς συνθεθειμένοι λόγοι.— ταύτας· δηλ. τὰς εἰκόνας.— οὕτως... ὡς = τόσον... ὅσον.— φιλοτιμοῦμαι ἐπὶ τινι = καυχῶμαι διὰ τι.— γνώμη· πρβλ. §§ 27, 41 καὶ 61.— τύποι = εἰκόνες καὶ ἀνδριάντας.— ἔξενεχθῆναι· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἀνδριάντας, οἱ ὅποιοι μένουσιν ἔπου τοὺς στήσουν.— διατριβαί = συναναστροφαί, συνδιαλέξεις.— ἀγαπῶμαι = ἐπιδοκιμάζομαι, ἐπαινοῦμαι, θαυμάζομαι.— εὐδοκιμῶ = ἔχω ὑπόληψιν.— πρὸς δὲ τούτοις· ἔνν. προκρίνω τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας.— ὅτι = διότι.— πεπλασμένος = ὁ καμῶμένος μὲ πηλόν.— γεγραμμένος = ζωγραφημένος.— ὁμοιῶ — ὦ τί τινι = ἐξομοιώνω, κάμνω ὅμοιον (ἴσον) τι πρὸς ἕν ἄλλο.— αἱ ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνοῦσαι = αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὰ λεγόμενα, αἱ διὰ τῶν λεγομένων φανεραὶ γιγνόμεναι: «Οὐδεὶς ἔχων ἀσθενικὸν σῶμα δύναται, παρατηρῶν προσεκτικὰ τὸν ἀνδριάντα λ.χ. τοῦ Ἑρακλέους, νὰ ἀποκτήσῃ σωματικὴν δύναμιν· καθεὶς ὅμως, ὁ ὅποῖος θέλει νὰ γίνῃ χρηστὸς ἄνθρωπος, ἀκούων τοὺς ἐπαίνους τούτους εὐκόλως δύναται νὰ μιμηθῇ τὰ ἔβη καὶ τὰ φρονήματα, τὰ ὅποια γίνονται φανερὰ ἀπὸ τὰ λεγόμενα».— χρηστοῖς· κατηγερμ. εἰς τὸ βουλομένοις.— γράφω· ἀντὶ συγγράφω.— τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου· ἔννοεῖ τὸν Πνυταγόραν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Νικοκλέους.— παράκλησις = προτροπὴ (πρὸς μίμησιν τοῦ Εὐαγόρου).— θεωρεῖν· δηλ. ὡς εἰκόνα.— συνδιατρίβω τινὶ = ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, μελετῶ τι.— φιλοσοφία = παιδεία.— ἑτέρους = οὐκ οἰκείους, ἀλλοτρίους.— ζηλῶ τινα = μιμοῦμαι τινα.— καὶ λέγειν καὶ πράττειν· ὁ σκοπὸς τῆς παιδείας κατὰ τὸν Ἰσοκράτη.— δυνήσει· κατὰ ἐνικὸν ἀριθμὸν, διότι ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ μόνου τὸν Νικοκλέα.

§ 78 - 81. καταγιγνώσκειν· ἔνν. σοῦ, ὡς νῦν ἀμελεῖς· τὸ καταγιγνώσκειν ἐνταῦθα συνετάχθη μὲ γενικὴν καὶ εἰδικὴν πρότασιν ἀντὶ μὲ γεν. καὶ αἰτ. τοῦ πράγματος.— ὅτι· αἰτιολ.— διακελεύομαι τινι περὶ τινος = δίδω συμβουλὰς εἰς τινα διὰ κάτι τι.— καὶ πρῶτος καὶ μόνος· ταῦτα εἶναι ὑπερβολικά, διότι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνες ἦσαν πεπαιδευμένοι (Ἀγησίλαος, Διονύσιος).— εἰμὶ ἐν τινι = ἔχω τι.— ἐπιθυμεῖν· ἐκ τοῦ ποιήσεις.— διατριβῆ = ἐνασχόλησις εἰς τι, σπουδῆ.— ἀφερέμενός· ἔνν. τούτων.— εἰδώς· ἐναντιωμ. μτχ.— καὶ ποιῶ

καὶ ποιήσω ταῦτόν, ὅπερ... ταῦτα λέγει ὁ Ἰσοκράτης, διὰ νὰ μὴ φα-
νοῦν αἱ συμβουλαὶ τοῦ αὐστηραί.—ἀπολείπομαι=μένω ὀπίσω.—ἐξ
ῶν=δι' ὧν.—παροξύνω τινὰ ποιεῖν τι=παρακινῶ τινὰ νὰ...—ἐπι-
μελείσθαι... ἀσκεῖν· ἐκ τοῦ προσήκει.—ὡς ἅπασι... αἰτιολ. πρό-
τασις.—περὶ πολλοῦ ποιῶμαι τι=θεωρῶ τι ἄξιον πολλῆς τιμῆς, ἐκ-
τιμῶ τι πολύ.—ἀγαπᾶν· ἐνν. σε (ἐκ τοῦ κατωτέρω τυγχάνεις).—
ἀγαπῶ=ἀρκοῦμαι.—οἱ παρόντες=οἱ σύγχρονοι.—γίγνομαι ἐκ τι-
νος=κατάγομαι ἀπὸ τινος.—τὸ παλαιὸν... τὸ ὑπογυιότατον· ἐπίρρ.—
τὸ ὑπογυιότατον=ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ ὀλίγου.—οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς
σοι τιμαῖς ὄντες=οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ μὲ σὲ ἀξίωμα, οἱ λοιποὶ βασι-
λεῖς.—ἔστιν ἐπὶ σοὶ=εἰς τὸ χέρι σου εἶναι.—προσήκει· ἐνν. γε-
νέσθαι.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἴσοκράτους Λόγοι

1. Εἰσαγωγή.....	»	5 - 11
2. Κείμενον	»	13 - 56
I. Πρὸς Δημόνικον	»	15 - 25
II. Πρὸς Νικοκλέα	»	26 - 37
III. Εὐαγόρας	»	38 - 56
3. Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις	»	57 - 91
I. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Δημόνικον	»	59 - 68
II. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Νικοκλέα	»	69 - 77
III. Ἐπὶ τοῦ Εὐαγόρου	»	78 - 91

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον ἐπὶ ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφημ. Κυβερν. 1946, Α' 108).

024000025595

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΗ/ΙΑ 1971(V) - ΑΝΤ. 13220 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2143 / 21 - 4 - 71

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ Τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκδόσεων τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὅτι τὸ νόημα
δὲν εἶναι ἕνα
ἀλλ' εἶναι ἅπαντα
τὰ ἑαυτῶν τῶν
πρῶτα
ἀπὸ

161

52

20 14
Καθημέρι
στην
αγορά

